

O B Č I N A
Grad

Informativno glasilo
Občine Grad

številka 13

marec 2005

Spoštovane občanke, spoštovani občani!

Dolga zima in mraz sta nam že pošteno načela dobro voljo in tudi zaloge kurjave. Po nekaj toplih in sušnih letih smo spet potegnili na plan lopate in na dvoriščih so znova kraljevali beli snežaki.

Modrovali smo o starih časih, ko so bile takšne zime povsem običajne, in otrokom pripovedovali o poteh v šolo, ko so bile ceste zasnežene do kolen in še čez. Namesto čarobnega božiča ob toplici peči se nam letošnje leto obeta bela velika noč.

Sicer pa je tako, da se od zime pričakuje, da je mrzla in zasnežena, od poletja pa, da je vroče in sončno. Če ni tako, je kmalu kaj narobe. In zelo narobe je šlo v zadnjih letih z vodooskrbo. Tradicionalni vodni viri – površinska zajetja vode v vodnjakih – so zaradi znižanja nivoja podtalnice skoraj popolnoma presahnili. Več kot polovica gospodinjstev v občini ima zato stalne ali občasne probleme glede oskrbe s pitno vodo.

V zadnjih dveh letih smo pripravljali projektno dokumentacijo za izgradnjo vodovodnega

sistema Dolnji Slaveči – Grad – Vidonci. Samo za dokumentacijo smo plačali 74 milijonov SIT. Nadaljnjih 35 milijonov SIT smo porabili za vrtanje treh globinskih vodnjakov. Torej smo za vodooskrbo vasi Dolnji Slaveči, Grad in Vidonci skupaj porabili že 110 milijonov SIT. Kar lep kupček milijonov, če pomislimo, da voda še sploh ne teče. Ampak kdor je že gradil karkoli zase, ve, da so

najdražji »papirji«.

No, letos smo tako daleč, da bo voda iz nekaterih pip že tudi tekla. Tako bo tudi poletje za nekatere manj vroče. Predvsem pa manj suho. Ampak do takrat moramo preživeti še velikonočne praznike, pa prvomajske praznike in še kakšen praznik, če si ga bo vlada dodatno izmislila.

Blagoslovljene velikonočne praznike in veliko »žegnanih« dobrot.

Vaš župan
Daniel KALAMAR

CENJENI BRALCI!

Upamo, da so bili dnevi, ko ste s pričakovanjem pogledovali v vaš nabiralnik in iskali nov izvod občinskega glasila. Ki pa ga ni bilo... Ker smo malce počivali... Če smo čisto iskreni, pa moramo izdati, da ves ta čas nismo mirovali niti trenutka, saj smo za vas zbirali vse zanimivosti, ki so se dogajale v naši občini in jih poskušali čimbolj verodostojno tudi zabeležiti. Tokrat vam prinašamo utrinke dela naših društev in občanov preteklih mesecev. Bilo jih je mnogo, izbrali pa so jih le nekaj, kajti vsega se ne da strniti na nekaj straneh.

Ker je zimski čas že od nekdaj namenjen tudi kolinam, vam prinašamo zanimivo reportažo o tem,

lahko rečem, tradicionalnem običaju tudi pri nas, ki ga spremlja obilo različnih šeg in navad. Nekatere so se ohranile še danes, druge pa počasi tonejo v pozabo in le še nekateri pričevalci časa nam jih lahko osvetlijo.

Bili pa smo tudi na gostüvanju grajskega hlapca s kuharico, kjer se je pilo, jedlo in pelo, da je bilo veselo. Niti zima in mraz nista mogla preprečiti veselega pustnega rajanja.

V teh velikonočnih dneh pa smo nekaj prostora namenili tudi duhovni hrani, ki nam jo v svojih sestavkih ponujata župnik Štefan Kuhar in evangeličanska duhovnica magistra Simona Prosič Filip.

Verjamemo, da vam bo poglobljeno branje polepšalo in osvetlilo marsikateri trenutek življenja, v katerem dostikrat ne najdemo zadovoljivega odgovora.

Sicer pa vam v dneh, ki prihajajo, želimo čimveč sonca – ne samo na oknih, da bi pregnalo turboznost mrzle in neprijazne zime, ampak predvsem v vaših srcih, da bi zmogli začutiti toploto človeške bližine, ki morda čisto blizu vas potrebuje drobno pomoč. Morda je to le droben stisk roke, prijazna beseda, sočuten pogled... Kajti to so stvari, na katerih v resnici stoji človeški svet, in za katerega si moramo prizadevati, če želimo doživeti pravo veličino velike noči.

Glavna in odgovorna urednica
Marjanca FERKO OMAHEN

»PRESREČNA NOČ, KI JE BILA EDINA VREDNA VEDETI ZA ČAS IN URO, KO JE JEZUS VSTAL OD MRTVIH«

Velika noč je največji in tudi najstarejši praznik Cerkve in nas spominja na Jezusovo vstajenje od mrtvih. S to resnico se začena in na njej temelji naša vera. To je največji dogodek zgodovine odrešenja, ki se je zgodil v noči od velike sobote na nedeljo, pravzaprav ob prvem jutranjem svitu. Z vstajenjem Jezus doseže cilj, in noč, ko se to zgodi, je bila zares »velika«, zato slovensko ime »velika noč« zelo ustrezno označuje ta praznik. Brez smrti in predhodnega trpljenja tudi ne bi bilo njegovega vstajenja. Zato Jezusovo trpljenje, smrt

cerkvah s tako imenovano »krizmeno« mašo. Škofje ob somaševanju duhovnikov posvečujejo olja, ki jih potrebujemo za podeljevanje zakramentov. Na večer velikega četrтка je obletnica zadnje večerje, ko je Jezus postavil evharistijo. Jezus se je popolnoma izročil učencem. Dal jim je svoje telo v jed in svojo kri v pijačo; to je zadnja večerja, prva maša, ko je na zemlji prvič zablestela posvečena hostija. Dal jim je tudi duhovniško oblast, v moči katere bodo mogli delati, kar je On storil. Dal jim je tudi svojo novo zapoved,

kar nam veliko pomeni. V cerkvi se zberemo k opravi v čast Jezusovega trpljenja. Najprej premišljujemo Božjo besedo s poudarkom na Gospodovem trpljenju, nato častimo Jezusa na križu, ki je za nas umrl in s tem pridobil sebi in nam poveljano vstajenje, v svetem obhajilu ga prejmemo kot Odrešenika. Obred se konča ob božjem grobu, kjer je monštranca ogrnjena v tančico. Po pripovedovanju evangelistov so Jezusovo telo položili v grob Jožefa iz Arimateje, ki je bil vsekan v živo skalo. In kakšen je bil ta grob v Jeruzalemu? Bil je podoben grobnici, saj je imel dva prostora: najprej odprto vežo, iz katere si prišel v majhno sobico, kjer je bila po dolgem ob steni iz skale izklesana nekakšna klop, na katero so položili truplo. Pred nizko odprtino v skalni steni je bil velik in težak okrogel kamen, ki je zapiral vhod v grobnico. Ta kamen so veliki duhovniki še zapečatili, kakor pravi evangelist Matej (Mt 27,66).

Velika sobota je najlepši dan vsega obhajanja velikonočne skrivnosti. Čez dan se v cerkvi mudimo pri Jezusovem grobu in premišljujemo njegovo trpljenje in smrt, obenem nesemo k blagoslovu velikonočna jedila.

Noč na nedeljo je namenjena bedenju ali vigiliji. Obred začnemo z blagoslovom ognja, s katerim prižgemo velikonočno svečo in jo v procesiji nesemo v cerkev. Ta sveča predstavlja od mrtvih vstalega Jezusa. Svojo luč daje tudi drugim svečam, ki jih prižgane držimo v rokah, ko poslušamo hvalnico velikonočni sveči. To starodavno pesem imenujemo po začetni besedi latinskega izvirnika »*Exultet*« kar v prevodu pomeni: Veseli se... Hvalnica poveljuje noč, v kateri je Bog po Mojzesu izpeljal izvoljeno ljudstvo iz egiptovske sužnosti v svobodo, in noč, v kateri je Jezus z vstajenjem izpeljal človeštvo iz sužnosti greha v duhovno svobodo. Veseli se Jezusove zmage, po kateri »se je zemlja združila z nebese in človek z Bogom«. V tej noči se že vnaprej veselimo Jezusovega vstajenja,

in vstajenje na kratko imenujemo: velikonočna skrivnost. Obhajanje velikonočne skrivnosti ni samo na dan velike noči, ko v jutru velika množica vernih ponese slavo Vstalega v prebujajoči se dan, ampak je povezano z dogodki velikonočnega tridnevja: velikega četrтка, velikega petka in velike sobote. Ti trije dnevi, povezani z jutrom velike noči, med seboj sestavljajo celoto. Gre za eno samo skrivnostno dogajanje, ki se v obredih ponazarja z dogodki zadnjih dni Jezusovega zemeljskega življenja in našega odrešenja.

Praznovanje velikega četrтка se začne že dopoldne po naših stolnih

da se ljubijo med seboj. V znamenje njegovega trpljenja pri slavi zvonijo zvonovi, zaigrajo orgle, nato pa vse utihne, »se zaveže« do slave velikonočne vigilije. Obred se konča tako, da spremljamo Jezusa pri molitvi in njegovem krvavem potu v vrtu Getsemani, zato ga častimo v sveti evharistiji. V znamenje Jezusove odsotnosti odpremo tabernakelj, ugasnemo večno luč in razkrijemo oltarje, kar že nakazuje na trpljenje velikega petka.

Veliki petek je edini dan v letu, ko ni svete maše. Ta dan Cerkev predpisuje post, da tudi mi skupaj z Jezusovo daritvijo na križu darujemo nekaj,

saj smo z njim povezani v molitvi, po zakramentih in njegov obraz prepoznavamo v obrazih bližnjih.

Po končani hvalnici se obred nadaljuje s poslušanjem zgodovine odrešenja od stvarjenja do odrešitve trenutka, nato se vse vključi v vsakokratno nekrvavo Jezusovo daritev, v sveto mašo, ki je vrhunec slavja. Pri slavi zazvonijo zvonovi in zaigrajo orgle in trikratni vzklik »aleluja« nas popelje v trenutek, ko Jezus gre iz smrti v življenje. Obhajanje velikonočne skrivnosti se najbolj odraža prav v noči bedenja, saj slavi zmago življenje, ki v Jezusu premaga smrt. Ker smo s krstom tudi mi pridruženi njegovi smrti, smo pridruženi tudi njegovemu vstajenju.

K temu nas vabi krstno bogoslužje z blagoslovom vode in obnovitve krstnih obljub.

Vstajenska procesija na veliko noč se začne pri božjem grobu. Duhovnik vzame iz božjega groba Najsvetejše in odgrne tančico kot znamenje, da so povoj, v katere je bilo zavito Jezusovo telo, ostali v grobu. Začetno tišino pretrga trikratna »aleluja« in vstajenska pesem »Zveličar naš je vstal iz groba«, ki jo zapojemo ob začetku procesije v znamenje veselja nad vstalim Jezusom. Procesija s kipom Vstalega in Najsvetejšim se razvije ob veselem zvonjenju in prepevanju velikonočnih pesmi. To je zmagoslavje verujočih, ker vemo, da je tudi pred nami življenje v Bogu.

Po procesiji se udeležimo slovesne svete maše. To dogajanje se obnavlja dan za dnem in vsako župnijsko občestvo ga obnavlja z nedeljsko mašno daritvijo, saj je vsaka nedelja velika noč v malem.

Vsem, ki prebirate te vrstice, in vašim dragim želim ob letošnjih velikonočnih praznikih, da bi poglobili vero v Jezusovo vstajenje ter obhajali praznike skupaj s svojimi dragimi v veselju, ki se posebej pokaže v pozitivnih mislih, spodbudnih besedah in v dejanjih medsebojnega spoštovanja in ljubezni. »Aleluja« iz src naj se glasi, Vstalemu hvalo dajajmo vsi!

Župnik Štefan KUJAR

SMISEL TRPLJENJA – RAZMIŠLJANJE OB VELIKONOČNIH PRAZNIKI

S postnim časom, še posebej pa s cvetno nedeljo, tudi evangeličanski kristjani vstopamo v tako imenovani veliki teden, ko se v naših mislih skupaj z Gospodom Jezusom Kristusom približujemo tako njegovi kakor tudi naši lastni Golgoti. Kraju, ki je zaznamovan z velikim trpljenjem, krvjo, žalostjo in končno tudi s smrtjo. Seveda pa bi ta dogodek bil dandanes že povsem pozabljen, če mu ne bi sledilo nekaj neverjetnega, zmagoslavnega, upanje dajajočega, saj se ljudje nelepih stvari našega življenja neradi spominjamo.

Kljub temu so bile in bodo ostale del našega vsakdanjega življenja, saj se jim ni mogoče izogniti ali jim enostavno uiti. Tega ni mogel narediti niti božji Sin, ki je v tistem slavnostnem vходу v mesto Jeruzalem že vedel, kaj ga tam čaka. Ni se upiral trpljenju, posmehovanju, izdajstvu, zatajitvi, nepravilnosti in podobnim ponižujočim stvarim. Vse je pogumno, lahko bi dejali, kar z vzravnano glavo prenašal, saj se je zavedal, da ima vsako, tudi še tako nesmiselno trpljenje, svoj smisel in namen, svoj cilj in zmago, ko pa je vse položeno v božje roke, ki stvari usmerjajo, jih vodijo in tudi blagoslavlja.

Toda naša človeška reakcija je ponavadi povsem drugačna. Ko namreč v naše življenje vstopi trpljenje, bole-

čina, krivica, začnemo tarnati in se spraševati, čemu vse to. Kaj sem zagrešil, da me Bog tako kaznuje? Kdo je kriv za mojo nesrečo? – in podobno. Ubadamo se z vprašanji, na katera je v tistih grenkih trenutkih skorajda nemogoče najti pravi odgovor, in katera nas lahko psihično izčrpavajo ter nam kradejo dragoceni čas. Zavedati se namreč moramo, da čeprav nam smisel trpljenja ostaja velikokrat prikrit, da so križi in bremena, žalosti in bolečine brez dvoma tisti ogenj in tista šola, v kateri se kali in zori naša vera, naša samozavest in naša osebnost. Kajti če ne bi bilo bolezn, bi težko cenili zdravje; če ne bi bilo temne noči, bi se težko veselili svetlobe dneva; in če ne bi bilo smrti, bi težko cenili neponovljivost našega človeškega življenja!

Resničnost teh misli nam potrjuje tudi nastanek biserov. Vsak biser namreč nastane kot rezultat notranjega trpljenja školjke. To trpljenje školjke ustvari zrnce nečistoče ali pa peska, katero pronica v notranjost školjke, ko je le-ta odprta. Snovi, ki naj bi zacelile ustvarjeno rano, potujejo na mesto poškodbe in to vse do takrat, dokler rana ni zaceljena. Končni rezultat tega procesa je čudovit lesketajoč biser. Nastane torej nekaj lepega, kar pa brez trpljenja ne bi bilo mogoče.

In če sedaj ta primer, vzeti iz narave, primerjamo z Jezusovim trpljenjem, ugotovimo, da sta si zelo podobna. Namreč rezultat večnega življenja, ki je za nas kristjane temelj naše vere, našega upanja in smisel našega tuzemeljskega življenja, je zrasel iz Jezusovega trpljenja. Njegov križ, ki je bil in je še danes za mnoge norost, kot pravi apostol v pismu Korinčanom, je bil edina možnost, preko katere nam Bog odpušča naše grehe in nam lahko podari večno življenje. To nam je najprej pokazal pri svojem Sinu, katerega je že na tretji dan obudil od mrtvih.

Zato ta teden, ko se nam pred očmi odpirajo podobe trpečega Jezusa, nikar ne pozabimo na podobo vstalega. In ko bomo mi v vrstah trpečih, se spomnimo na biser, ki se rodi v trpljenju. V tem bomo zagotovo našli tisto moč, ki nam bo pomagala hoditi pot proti naši lastni Golgoti in nas bo popeljala tudi v velikonočno jutro.

Drage občanke in občani, ob koncu vam želim, da bi te letošnje velikonočne praznike smeli preživeti čim bolj blagoslovljeno, zdravo in zadovoljno in to v prijetnem družinskem krogu, kakor tudi v skupnosti ostalih ljudi dobre volje.

OBIČAJI IN NORČIJE, KI SO SPREMLJALI KOLINE V PRETEKLOSTI (PONEKOD JIH ŠE DANES)

Nekoč so koline pomenile domači praznik za družino, katerega so se posebej veselili otroci in mladina. Pred dobrimi tridesetimi leti se je pri nas doma pojavil prvi zamrzovalnik, mogoče drugod prej ali kasneje. To je spremenilo način shranjevanja mesa in spremembo prehranjevanja. Do tedaj so se koline dogajale predvsem v zimskem času.

Le-te so imele v preteklosti poseben čar, ne le da so pomenile priboljšek na mizi, okrog tega dogodka so se pojavljali različni običaji in norčije. Vaška mladina je imela pri tem vedno prste zraven!

Ponavadi so vaški fantje komaj čakali, da se znoči in potem so pri hiši, kjer so bile koline, najprej pripravili vrata (zvezali vhodna vrata od zunaj). Tako domači in sorodniki, ki so pomagali pri kolinah, niso mogli ven. Najprej so jih fantje opozorili na to s trkanjem na okno, ali pa je kakšna snežena kepa priletela v šipo. Mladi so jim nagajali tudi tako, da so svetili s petrolejko ali lučjo od zunaj in jih vabili ven. Včasih so domači lahko prišli iz hiše skozi okno ali pa so

moralo sneti vrata od znotraj, da so se rešili.

Pri takih norčijah so pomagala tudi dekleta. Zgodilo se je v naši sosesčini, v Kruplivniku, da sta dekleti pridno sodelovali pri tem, in ko je bilo polnoči, sta odhiteli domov in smuknili v posteljo. Po polnoči je prišel k njim stric klicat na večerjo in dekleti sta »*pridno*«
spali. Stric pa je očetu in materi pripovedoval, kaj vse so jim naredili nepridipravi.

Pri drugem sosedu pa so imeli koline v času poletja, ko se je sušilo seno. Gospodar je imel ves travnik pokoščen in seno zloženo v kopice. Mladina pa se je zbrala in mu vso seno iz kopic znosila čez noč na kup. Ker je bil gospodar nagle jeze, so imeli mladi še več veselja in zabave pri tem. In nemalo se je togotil, ko je moral naslednji dan spet vse seno raznašati, da se je lahko posušilo. Pri istem gospodarju so fantje v času kolin skotalili hlode na dvorišče pred vrata, in ko so domače zaprli v hišo, so prinesli pred hišna vrata še vetrnik (roštav), ter ga sredi noči spravili v pogon. S svojim ropotanjem so zbudili še vse ostale sosede.

Na koncu takih norčij je gospodinja povabila vaške navihance na pijačo in večerjo – vendar ni bilo vedno tako. Ponavadi so fantje pustili stvari pred vrati in odšli. Če domači niso mogli ven, se je gospodar znašel, kakor je vedel in znal. Včasih jih je pustil ven prvi človek, ki je prišel drugi dan k hiši.

Ob kolinah so se ljudje družili in domači so povabili svoje sorodnike, da so se skupaj poveselili z mesenimi dobrotami. Nekoč je bilo meso poredko na mizi. Znanec mi je pravil, da je kot otrok hodil skupaj z očetom na koline iz Dolnjih Slaveč peš v Čepince. Ponavadi sta se od tam vračala okrog dveh ali treh zjutraj.

V rojstnem kraju Bezovje nad Zrečami, kjer je živela moja mama, so se v času njene mladosti že vsaj en teden prej pripravljali za koline. Že vnaprej so se pogovarjali, koga bodo povabili. Vabili so predvsem sorodnike in sosede. Stari ata je bil domač mesar in pomagali so mu še trije ali štirje možje. Zabdli so ponavadi dve svinji, ker je bila družina številna. Gospodinja in sorodniki pa so imeli ves dan delo s klobasami – mesenimi in iz ječmenove kaše. Delo je trajalo do večernih ur. Okrog osme ali devete so pripravili bogato večerjo, ki se je raztegnila do zgodnjih jutranjih ur. Potem so šli s sorodniki spat in okrog osme zjutraj so se ponovno zbrali pri mizi, kjer jih je čakala kislina juha. Včasih je za dobro voljo raztegnil harmoniko še vaški muzikant. Tako so se veselili skupaj še ves dan do večera, plesali ter se bavali z različnimi veselimi igrami.

Vesela družba je s težkim srcem šla narazen, vendar so se tolažili, da se bodo spet zbrali čez krajši čas pri naslednjem sorodniku ali sosedu. Čas kolin je pomenil čas veselja in dobrot, zimskega druženja, plesa in iger.

»INDAŠNJE« KOLINE

Čeprav nimajo koline nič opraviti s kakšnim posebnim datumskim dnevom na letnem koledarju, pravimo, da je čas kolin še vedno eden največjih praznikov prekmurskega človeka.

Ljudje v naših krajih koljejo svinje večinoma doma. Pred leti so kladli enkrat, največ dvakrat na leto.

Po pripovedovanju starejših ljudi bomo predstavili koline, kot so bile nekdanj. Ko je gospodinja ugotovila, da je svinja primerna za zakol, da ima dovolj »špeha«, so se začele priprave na koline. Mesarju se je »dal glas«, da pride tega in tega dne k hiši. Ponavadi je bil že kakšen mesar v sorodstvu, da so kar njega vzeli.

Gospodinja je na predvečer spekla svež domači kruh, vrtanek, potice (zibelke).

Na koline so povabili še ožje sorodnike, tudi sosede in botrino. Odraslih je bilo 10 do 12 ali še več.

Vsi povabljeni so se zbrali okrog osme ure zjutraj. Ob prihodu jim je gospodinja ponudila domače žganje (palinko), vrtanek in potico. To je bil zajtrk.

Nato se je zakurilo pod kotel, da bi dobili krop. Stokla se je smola.

Gospodinja je mesarja in moške, ki so metali svinjo, peljala v hlev (štalice) in jim pokazala žrtev za zakol. S sabo je nesla nož, na »špicu« katerega je bil strok česna, in »krničko« (posodo za kri).

Moški so svinjo vrgli, mesar pa jo je zabodel. Gospodinja je hitro pristavila posodo, v katero je tekla kri, in neprestano mešala, da se ne strdi.

PARJENJE SVINJE

Ponekod še niso imeli vislic, zato so svinjo razkosali kar na »traglah«.

Medtem je gospodinja pripravila južino.

Priprava krvi:

H krvi se je dodalo mleko, jajce, sol, malo pražene čebule, moka. Masa se je vtila v okroglo »lapoško«. Peklo se je v krušni peči. Po vrhu se je narezal česen. Zraven se je postregel domači kruh ali vrtanek. Za pijačo pa domača »rdečka« ali šmarnica.

RAZKOSAVANJE SVINJE

Mesar je s pomočjo moških razkosaval svinjo, gospodinja pa je ta čas pripravljala kosilo.

Na mizo je postregla jetrca s pire krompirjem in solato.

Koline so se nadaljevale. Očistiti je bilo treba čreva za klobase. »Barik« se je »špeh«. Meso se je delilo za več namenov. Ker takrat še ni bilo zamrzovalnikov, se je meso moralo tako predelati, da je lahko dolgo stalo.

Nekaj mesa se je dalo v »pac«, to pomeni, da so ga osolili in začinili za »vojenje« oz. »srhanje«. Del mesa se nasoli za nekaj dni, potem se da v lesen ali plastičen čeber, zalije s prekuhanom ohlajeno vodo, doda začimbe (poper, česen), na vrhu se obteži. Temu pravijo, da se nasoli v »salamoro«. Na hladnem se to pusti približno tri tedne, potem ga obesijo za nekaj tednov v dimnik, nato pa še na zrak.

Nekaj od »spacanega« mesa so spekli in pečenega dali v mast. Ostalo so »vojili«. »Povojeno« meso pa so dali v zaseko.

Moški so svinjo dvignili na »tragle« (nosila) in jo odnesli do korita. V koritu so jo posipali s smolo in poparili s kropom.

Razkosanje svinje na »traglah«.

Rezanje »špeha« za cvrtje.

Po južini, ko je svinja bila že poparjena in očiščena, so ji odstranili drobovje. Razkosali so jo na dve polovički in obesili. Mesar je ponavadi poklical gospodinjo, da ji je pokazal, koliko slanine oz »špeha« ima. Debelina »špeha« je bila merilo, kako dobra je bila pri reji gospodinja.

Delali so tudi klobase, ponavadi več vrst:

- bele »prižecove« klobase,
- črne klobase,
- krvavice in
- mesene klobase.

V bele klobase so mešali kuhano proseno kašo, na koščke narezano meso in začimbe. Iz mase so se delale kepe, ki so jih potem zavijali v »prižec«.

Črne klobase so se delale iz kuhane ajdove kaše, mletega mesa (obarili so svinjsko glavo in to meso zmleli) in začimb. Te klobase so delali v čreva. Le-te so na koncu obarili.

Krvavice so delali po enaki recepturi kot črne, le da so dodali kri.

Pljuča in srce pa so sproti porabili za kislo juho.

Medtem ko so se delale klobase, so ženske v kuhinji pripravljale večerjo, ki je nekako pomenila konec današnjega dne.

Za večerjo pa se je jedlo:

- juha iz svežih kosti (z domačimi rezanci),
- bujta repa,
- meso – kuhano in pečeno,
- »smetanski« hren,
- pečene klobase – morale so se poskusiti, če so dobre,
- »vitice« – »kisilakove«, zeljove ali jabolčne,
- kuhano rdeče vino.

Pilo in jedlo se je še dolgo v noč, tudi kakšno uro v naslednji dan so zabredli.

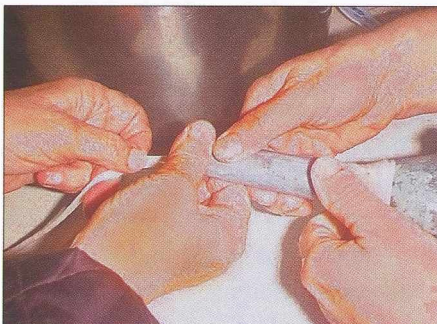
Gospodinja je vsem gostom za popotnico dala kos mesa, klobase, kos kruha in potice. Koline so dobili tudi sosedje, če niso bili na njih prisotni.

Toda vsega še ni bilo konec. Naslednji dan se je rezal »špeh« (slanina) za cvrtje.

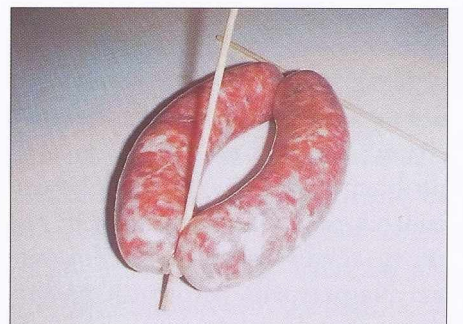
S »špeha« se je rezala koža, katero so porabili za pripravo »aspika« (»žujce«). »Špeh« so cvrli v velikih posodah na štedilnikih na drva. Dobili so od 30 do 40 litrov masti.

Na ta dan so jedli ostanke minulega dne.

Slavica POTOČNIK

Izdelava krvavic.

Mesena klobasa.

GRB IN ZASTAVA OBČINE

Po temeljnem zakonu iz leta 1993 ima lahko vsaka občina svoj grb in zastavo. Tako je tudi Občina Grad v letošnjem letu pristopila k projektu izdelave svojega grba in zastave. Imenovana je bila komisija v naslednji sestavi:

- Daniel Kalamar, župan Občine Grad,
- Štefan Kuhar, župnik v župniji Grad,
- Matija Žižek, ravnatelj OŠ,
- Marjanca Ferko Omahen, profesorica slovenščine,
- Marjan Mljač, likovni pedagog.

Dodatno je bila v komisijo imenovana Danijela Krpič, absolventka geografije in zgodovine. Projekt vodi podjetje Heraldika d.o.o., ki je po prvem sestanku podalo naslednji koncept za istovetnost simbolike kraja in občine.

Ko je bila ustanovljena Občina Grad s sedežem v Gradu, nekdanjem srednjeveškem trgu Gornja Lendava, je potrebovala – seveda nemudoma – svoj lastni simbol. Kaj vzeti za simbol občine? Glede na to, da stoji v občini največje grajsko poslopje v Sloveniji, ter to, da ima po tem gradu tudi sam kraj in seveda tudi občina ime, so si začasno privzeli kar zgodovinski simbol iz gradu oziroma njegovega vhoda. Hitra in za začetni čas kar posrečena rešitev. Še preden je Občina Grad uredila najpomembnejše temeljne dolžnosti, je njeno vodstvo spoznalo vsestransko zahtevnost stalnega temeljnega istovetnostnega simbola, na katerem bo tudi ona morala graditi svojo celostno podobo. Začetki te akcije segajo v 1991. leto. Pravilno in smotrno so se odločili, da naj bo občinski simbol zgodovinsko in umetniško utemeljen, da bo vsestransko uporaben, ter da bo rešil problem istovetnosti učinkovito tudi za prihodnost. Šlo naj bi torej za zgodovino kraja in pokrajine. Najprej smo se obrnili na budimpeštanski državni arhiv, da nam sporočijo, katere zgodovinske

dokumente o Gornji Lendavi skrivajo njihove omare in police. Doktorica Erzsebet Fabian-Kissova iz budimpeštanskega državnega arhiva je odgovorila, da arhivskega arhiva o tem, danes slovenskem kraju, ni malo, in da bi bilo potrebno pri njih s pregledom materialov ustvariti najprej izbor, ki bi prišel v poštev za preučevanje. Potrebno bi bilo najmanj teden dni časa samo za pregled! Tega (finančnega) stroška si sedanja občina ne more in zaradi okoliščin tudi ne sme dovoliti. Pogledali smo tudi v graški deželni arhiv, od koder so nam poslali zrelo gotskega heraldičnega dvoglavega orla iz enega od pečatov rodbine Szechy, ki je bila nekdanja lastnica gradu in posesti. Po županu ustanovljena posebna komisija se bo morala zadovoljiti torej z gradivi, ki so doslej dostopni v domovini. Na osnovi teh bo potrebno izbrati, kaj naj bi prišlo v ožji izbor predstavitvenih predmetov – atributov. Kaj naj ima prednost? V slovenski krajevni heraldiki smo že leta 1991 začrtali pot njene širine in globine, da se ne bi »izgubila«! Prvenstveno torej lahko izbiramo najprej v krajevni zgodovini in tradiciji, krajevni kulturi in naposled v krajevni favni in flori. V področje zgodovine štejemo tudi etnologijo, v to pa možnost, da se simbol kraja izvede iz njegovega pomena (»povedni grb«). Ker ima grad v Gradu bogato razvejano zgodovino, bi se bilo treba najprej poglobiti vanjo.

Prve misli so se zaustavile na grbu rodbine Szechy, katere približno podobo uporablja občina ta čas. Kaj razlaga heraldika v takšnih primerih? Neka občina si lahko privzame zgodovinski grb plemiške rodbine (zemljiška gospoda) ali cerkvene gosposke (samostani cerkvenih rodov) v primeru, če je rodbina že izumrla. Če njeni potomci (upravičenci na rodbinske simbole) še živijo, si mora občina pri-skrbeti pravno veljavno dovoljenje

lastnikov teh heraldičnih simbolov. Smotrno je privzeti nek rodbinski simbol v primeru, če je rodbina oz. njeni posamezniki v svojem času storila za kraj in ljudstvo kaj tako pomembnega, da ima to še v današnjem času svojo vrednost. Če to ni, potem je moč upoštevati tudi kakšen zgodovinski dogodek, ki se je nekoč v tem kraju in v zvezi s to rodbino dogodil (vojaška bitka, sklenjeno premirje...).

Gospodarjev gračke posesti je bilo v teku zgodovine kar nekaj. V takšnem primeru izberemo najpomembnejšega, če seveda poznamo njegov grb. Lahko pa izberemo tudi simbol, ki ga pač imamo na voljo, torej nekako tako, kot so to naredili v gračkem primeru.

Za običajnega bralca bodo v tem nadaljevanju teksta nekateri izrazi nekoliko svojevrstni. Omenim naj, da ima heraldika kot stroka svoj lastni strokovni jezik, predvsem zaradi heraldičnih pravno-veljavnih tolmačenj.

Oglejmo si grb iz gradu v Gradu. Po njegovem celotnem videzu je že od daleč prepoznavno, da je bil izdelan v stilu poznega baroka, ki ga v umetnostni zgodovini poznamo tudi po imenu »rokoko«. Sam grbovni ščit je ovalne oblike, »nalepljen« (apliciran) na dekorativno dušo simetrične oblike, kar postavlja čas njene izdelave v dobo zrelega rokokoja (če ne bi bilo nobenega časovnega zamika) nekako v sredini 18. stoletja (era vladanja Marije Terezije). Grbovno polje je kvadrirano (razdeljeno na štiri četrtine), kar je v heraldiko uvedla že pozna gotika. Ker ima kvadrirani ščit na sredini še srčni ščitek, je naznanjeno, da gre za grb »starega plemstva«. Na srčnih ščitih je običajno upodobljen »izvorni grb« rodbine (Stammwappen). Seveda je heraldika v rokokoju umetniško že močno dekadentna (razvrednotena). Tako gre tudi v našem primeru za strokovno anomalijo, saj je v sicer ovalni (eliptični) ščitovi

plošči srčni ščit spodaj polkrožno zaključnega grba (podoben t.i. »španskemu ščitu«). V tem primeru bi bil stilno pravilno izveden grb, če bi imel tudi srčni ščit ovalno obliko. Heraldika oblika atributa je predstavljena neheraldično in tudi barvna sestava ni heraldična. Verjetno gre v srčnem ščitku za orla, vendar v neheraldični predstavitvi. Samo omenimo naj, da heraldična teorija pozna 5 heraldičnih stanj (»situacij«): stoječi orel, orel v vzletu, orel v letu, orel v vzponu in orel v padu. V nobeno od teh situacij ne sodi orel iz graškega grba. Še nekaj: heraldični orel vedno »plava«, kar pomeni prostost »orlove postave« v ščitu oziroma, da ob nobeni od njegovih situacij ne uporabljamo tal. Na tej upodobitvi so tla zelena. Srčni ščit tudi barvno ni sprejemljiv, saj kaže belega (srebrnega) orla na rumeni (zlato) plošči, kar v heraldični teoriji absolutno ni

polje v tem ščitu je zaradi dekadenci heraldično komaj prepoznavno, dojemljivo. Polje predstavlja tri »plavajoče«, torej lebdeče attribute na modrem polju ščita: sonce, ki ni predstavljeno po njemu lastni »heraldični normi« z izmenjujočimi se žarki, temveč je predstavljeno kot heraldičen cvet zdravilne arnike. Spodaj je na majčkenu zeleni konici postavljena plemiška trilistna krona. V sredini polja lebdi postava orla (?), vendar v neobičajnem stanju. Videti je, kot da naj bi nagnjenost njegove postave predstavljala orla v letu. Pač pa stroka v takšnem letečem položaju pozna krokarja. Ta pa ima med svojimi tremi stanji (situacije: sedeči, stoječi na straži in leteči) svojo »letečo« podobo. Za kaj gre pravzaprav v tem polju grba, brez izvirnega blazona ne bo moč ugotoviti.

Kartuša nosi zgoraj devetbiserno »rangkrono«, ki predstavlja (tolmači

v plemiški hierarhiji oziroma stopnjo lastne visokosti (»naj se vidi, kdo smo«). Skrajno snobistično plemstvo seveda ni prenašalo »poplemenitenega meščanskega trgovstva«. Resnici na ljubo je imela prav Marija Terezija svoj »zlato rudnik« v tem, da je bogatemu meščanstvu za njegove »državniške usluge« (velika denarna posojila »domovini«), podeljevala plemiške naslove. Vse to se je vzpenjalo v hierarhijo do stopnje nižjega plemstva.

Opisovani grb kot takšen bi imel lahko svoj pomen za kraj in občino le v svoji celoti, seveda če bi bil uporaben. Praktično uporaben ni zaradi svoje množice atributov, saj bi vsaka pomanjšava slikovne vsebine njegovo povednost povsem izmaličila. Grb v posamičnih fragmentih bi učinkoval nedoumljivo, bi bil brez pomena. Kako naj bi si tolmačili pomen slikovne vsebine polja, npr. čemu krona,

Predlogi grbov, ki jih je izdelalo podjetje Heraldika.

dopustno. Razen mesta Jeruzalema in Katoliške cerkve (Vatikana) ta barvna sestava za nikogar na svetu ni dovoljena. Srčni ščit nosi petlistno suverenostno zlato krono, kar heraldično-pravno (zaradi kraljeve ali cesarske suverenosti) ne more obstajati.

Prvo in četrto polje predstavlja madžarski nacionalni in državni simbol, s tem da bi morala biti kronica na trohibu rumena (zlata). Heraldika-pravna restitucija prepoveduje uporabo barvnih kombinacij, ki kažejo bodisi na domače ali tuje barvne simbole. Ker gre za državni simbol sosednje države, ga izločimo iz analize. Drugo in tretje

grb za grofovskega. Krona je žal poškodovana, saj niti eden od devetih vršičkov ne nosi svoje kroglice (bisera), ker so pač odlomljeni. Tudi krona opredeljuje čas izdelave tega grba v sredino 18. stoletja. To je bil namreč čas, ko se je začelo plemstvo namesto s plemenitno krono, kot je zahteval heraldičen prepis, kititi s sicer neheraldično »rangkrono«. Čisti ekshibicionizem. Plemenite trolistne kronice so namreč tolmačile le razliko »gospoda« (plemenito poreklo) od npr. »meščana«, ki je bil samo »meščanskega« porekla. Sicer nedovoljeno »rangkronico« so tako »plemeniti« samodejno razglašali svojo stopnjo

orel in sonce. Zaradi tega bi bilo smotno iskati vsebino izvirnega grba za Grad. Le-ta naj bi bil poveden v načinu, da bi bil doumljiv čim večjemu številu ljudi iz bližnje in daljnje okolice. Samo tako bo sprejemljiv za njegovo občinstvo, torej za njegove prave lastnike.

Vse občane, ki imajo interes sodelovanja pri nastajanju grba in zastave Občine Grad pa vljudno prosimo, da svoje ideje, predloge, načrte z obrazložitvijo prinesejo na sedež Občine do 15. aprila 2005. Vsaka ideja, predlog, načrt bo nagrajen s simboličnim darilom.

DAN ODPRTIH VRAT NA OSNOVNI ŠOLI GRAD

18. februarja 2005 je bil na osnovni šoli Grad »DAN ODPRTIH VRAT«. Na prireditvi je bilo prisotnih veliko staršev in ostalih. Rdeča nit letošnjega dneva odprtih vrat je bil šport. Starši so lahko bili prisotni pri pouku, potem pa se je program odvijal naprej v šolski telovadnici.

Športni pedagog na OŠ Grad, Viktor Navotnik, je skupaj z ostalimi delavci na OŠ pripravil pester in zanimiv program, vodenje programa pa je bilo zaupano učenkama Jožici Šadl in Evi Kolbl.

Po uvodnih pozdravnih besedah ravnatelj, Matije Žižka, so se naj-

prej predstavili najmlajši iz vrtca s plesno točko, nadaljevali pa učenci razredne stopnje, ki so se pomerili s starši v štafetnih igrah, katere so pripravile učiteljice razrednega pouka.

V nadaljevanju programa so se predstavili še učenci predmetne stopnje v skokih z male prožne ponjave in v tekmovanju v namiznem tenisu. Prvaka sta postala Damir Fli-sar pri dečkih in Mateja Škalič pri deklicah.

Zelo pestro in zanimivo je bilo srečanje z igralci NTK KEME iz Pucencev, ki so prikazali namiznoteniško igro, z njimi so se lahko pomerili

tudi starši in učenci, ki so seveda izkoristili to priložnost. V pogovoru z njimi se je lahko veliko izvedelo o namiznem tenisu.

Največji aplavz pa sta požela igralca RK Pivovarna Laško in člana rokometne reprezentance Slovenije, Uroš Zorman in Jure Natek, ki sta sprejela vabilo in se udeležila prireditve na OŠ Grad. Pogovor z njima je vodil Viktor Navotnik. Učenci in starši so izvedeli veliko o rokometu, treniranju, sodelovanju na svetovnem prvenstvu v Tuniziji in tekmovanju v evropskih pokalih. Oba sta omenila, da sta prvič v teh krajih.

Ob koncu prireditve je bila še vsakoletna tekma med delavci OŠ in učenci, letos so se pomerili v odbojki, zmagali pa so delavci OŠ Grad.

Vsi gostje na prireditvi so prejeli darila, ki so jih izdelali učenci pri lončarskem krožku pod vodstvom mentorja Karla Šalamona.

Ves čas prireditve pa je za dobro razpoloženje z igranjem na harmoniki skrbel učitelj Tomislav Korošec.

Po končanem programu so se učenci veselo odpravili na počitnice.

Viktor NAVOTNIK

»GRAJSKOGA Hlapca SMO OŽENILE«

5. februarja so gasilci pripravili prireditev ob pustu, obudili stare običaje in navade iz preteklosti.

Bila je poroka hlapca in grajske kuharice. Za poroko se spodobi, da je vsega na pretek, hrane in pijače. Vaščanke so pripravile pogače, pecivo in kruh. Iz papirja so pričarale cvetje in šopke za svatbo.

V hladnem popoldnevu so na odru pred grajskim poslopjem zaživel nekdanji običaji. Z vasovanjem so se predstavili učenci Osnovne šole Grad z učiteljico Marijo Štesl. Za zabavo so poskrbeli nonet Lyndwa, mladenke in mladeniči »Gračke pomladi«, Bernarde Mešič in skupine siromakov z Andrejo Celec.

Še posebej navdušeno so razveselile in zapele ljudske pevke z igrico davnih dni. Še nekaj besed o pustnem poročnem slavlju.

Svatje z mladoporočencema so prišli iz Kaniže, gospoščina iz gradu,

siromaki iz Pörge. S šaljivimi govori so olepšali poročni trenutek, le gospod pustni župnik je malce zamujal, ker je imel popoldne še pogreb.

Zasnežen in hladen zimski dan pri graščini so hoteli ogreti vsi, ki so se zabavali maskirani, in vsi tisti, ki so na prireditev prišli. Pustno norčavost je povezoval Peter Juhnov. Želimo si, da bi prireditev še kdaj uprizorili.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem gospodu Matiji Žižku, gospodu Marijanu Hüllu in gospe Štefki Bohar za vse bogate pisne prispevke.

Cvetka JUHNOV
FOTO: Ivan JUHNOV

INVESTICIJE V VIDONCIH

V letu 2004 nam je v Vidoncih uspelo asfaltirati odsek ceste mimo Vukove kapele in pa del gozdne ceste, ki vodi do Kerecovih, Vidonci 102, na pokopališču pa so izgradili še tlakovane poti in vetrolov pred vežico.

Mateja FERKO

ASFALTIRANJE KRUPLIVNIŠKIH CEST SE ZAKLJUČUJE

Z zadnjo asfaltno prevleko kruplivniških cest – odcepov se dokončno zaključuje štiriletni program asfaltiranja vaških cest ter občinske ceste v Kruplivniku.

Zadnji zaključki asfaltiranih odcepov so:

- Železnova cesta v izmeri 600 m,
- Kovačova cesta v dolžini 220 m,
- Beli križ cesta v dolžini 100 m.

Investicija asfaltiranja cest v dolžini 920 m znaša cca. 3 mio SIT. Pobiranje denarnih sredstev s strani vaščanov za te odcepe cest se je začelo že leta 2003 leto in se zaključilo v letu 2004, skupno v osmih obrokih. Zbrana sredstva vaščanov so zaenkrat presešla 1,8 mio SIT.

Osnovni navoz in fini navoz pred izgradnjo asfalta je delež vaščanov Kruplivnika, stroške asfaltne prevleke pa je krila Občina Grad. Stroški prepostov so kriti iz vaškega proračuna.

Večja, zadnja asfaltirana cesta v Kruplivniku, je bila cesta Jeruzalem,

ki se povezuje s katastrsko občino Vadarci; dolžina ceste šteje 750 m. Investicija je znašala cca. 2,5 milijona SIT. Stroške izgraditvenih del so v celoti krili vaščani »Jeruzalema« sami, razen asfaltne prevleke, ki je delež Občine Grad, in izgradnje prepustov, katere je omogočila vas Kruplivnik.

S strani vasi je dana obljuba za poravnavo stroškov za delo pri izgradnji obcestnih jarkov.

Nekje v začetku asfaltiranja cest v Kruplivniku je bilo zapisano, da se »ponašamo« z največ neizgrajenimi, slabo prevoznimi cestami v naši občini. Ta podatek je sedaj močno spremenjen, saj je cestna povezava mnogo izboljšana. Skupno z asfaltno prevleko je 5,2 km izgrajenih vaških cest, skupaj z občinsko cesto skozi Kruplivnik v izmeri 2,6 km. Naši načrti in dolgoletne sanje naših prednikov so se uresničili.

Štefka BOHAR

SPOMINSKA SLOVESNOST OB 200-LETNICI SMRTI MIKLOŠA KÜZMIČA NA KUKOJCI

12. septembra 2004 smo bili priča blagoslovitvi in odkritju spominske plošče Miklošu Küzmiču, velikemu katoliškemu duhovniku, pisatelju in narodnemu buditelju, ki se je rodil 15. septembra 1737 v Dolnjih Slavečih na hribu, imenovanem Kukojca.

Spominsko ploščo je blagoslovil škof, dr. Jožef Smej, ki je tudi avtor napisa – kronograma na njej.

Odkrila pa sta jo akademik dr. Anton Vratuša in župan Občine Grad, Daniel Kalamar. Spominski slovesnosti je prisostvovalo mnogo visokih osebnosti cerkvenega, strokovnega in političnega življenja. Popestrili so jo zbori 6. (pomurskega) naddekanata.

Na spominski plošči je napis:
Dolnii Slaveci me genuerunt

*etsi in casula stipulis natus
lux in tenebris*

Kar v prevodu pomeni:
*Dolnji Slaveci so me rodili,
čeprav v hiši s slamo rojen,
luč v temi*

Kronogram daje letnico 2004.

Marjanca FERKO OMAHEN

PREDSTAVITEV FILMOV

27. januarja 2005 je bila v dvorani Kulturnega doma pri Gradu filmska predstavitev projekta Virtualni zemljevid Vinsko turistične ceste Goričko in filmska predstavitev Krajinskega parka Goričko. V virtualni predstavitvi VTC Goričko je predstavljenih 9 občin in 30 turističnih ponudnikov. Film o Krajinskem parku Goričko pa govori o etimološkem izvoru, naravnih in poselitveni tipiki področja Krajinskega parka Goričko. Vse filmske predstavitve pa si je možno ogledati na spletnih straneh na naslovu www.prekmurje.com/goricko.

Pri izvedbi projekta so sodelovali Naša vas d.o.o., Studio Črni Murska Sobota in Krajinski park Goričko.

Dan pozneje, 28. januarja, pa smo si lahko vsi občani občine Grad ogledali predstavitev televizijskega filma režiserja Marjana Cigliča in scenarista Dušana Tomažiča pod naslovom Obujanje gradu Grad na Goričkem. Vsi, ki vas film zanima, ga lahko naročite na sedežu Občinske uprave Grad ali pa po telefonu na številko 02/551 88 80.

Lidija KRPIČ

OBISK MINISTRA

Tisto mrzlo sredo, 2. marca 2005, je Prekmurje obiskala Vlada Republike Slovenije. Iz programa obiska Vlade RS je bilo razvidno, da bosta Goričko obiskala le dva ministra, minister za okolje, prostor in energijo, Janez Podobnik, in minister za šolstvo in šport, dr. Milan Zver.

Minister za okolje, prostor in energijo, Janez Podobnik, si je ogledal območje Krajinskega parka Goričko in njegov sedež v gradu pri Gradu. Tako si je ogledal obnovljeni del gradu s konferenčno dvorano, viteško dvorano, poročno dvorano in drugo. Veliko zadovoljstvo je po-

kazal ob ogledu in kozarcu vina v grajski vinoteki. Upamo lahko le, da je minister od nas odšel z dobrimi vtisi, in da bo njegov obisk obrodil veliko dobrih sadov.

Lidija KRPIČ

DAN ŽENA V VIDONCIH

Dan žena je dan, ko pridejo ženske na svoj račun. Tega se zavedajo vidonski moški, zato so se letos odločili, da počastijo vidonske ženske. V soboto, 5. marca 2005, ob 18. uri so bile povabljene v vaško-gasilski dom, kjer so lahko najprej prisluhnile kratkemu kulturnemu programu, ki so ga pripravili najmlajši, nato pa so se okrepčale s slastno večerjo, ki so jo pripravili moški sami. Za zabavo so poskrbeli člani skupine Veseli Prekmurci.

Tako so se lahko ob živi glasbi vsi skupaj poveselili in zaplesali.

Mateja FERKO

BOŽIČNI KONCERT

V nedeljo, 19. decembra 2004, ob 19. uri smo dekleta noneta Lyndwa opravila svoj tradicionalni božični koncert, tokrat ne same, ampak skupaj s pevci kulturno-umetniškega društva Grad. Zapeli smo božične pa tudi druge ljudske, zborovske in spiritualne pesmi, ob koncu pa najbolj znano in eno najlepših božičnih pesmi – Sveto noč. Po končanem koncertu smo vse, ki so nas prišli poslušat, pogostili s pecivom in pijačo. To je bila prava prireditev v prenovljeni kulturni dvorani pri Gradu.

Mateja FERKO

SMUČARSKI TEKI V RADOVCIH

ŠD Radovci je februarja organiziralo tekmovanje v smučarskih tekih. Vzrok, da se je tekmovanja udeležilo manj tekmovalcev, kot so pričakovali, je morebiti bilo tudi slabo vreme.

Kljub temu pa ni zmanjkalo zabave in smeha. Tekmovanje pa so popestrili tudi nekateri atraktivni padci.

Poleg tekmovanja v smučarskih tekih je bilo malo za šalo izvedeno tudi tako imenovano »žaklanje«, kjer so morali moški vleči ženske.

Kot se pri vsakem tekmovanju spodobi, so bili najboljši oziroma zmagovalci posameznega tekmovanja tudi nagrajeni.

Prvo mesto v tekmovanju v smučarskih tekih je osvojil Tomislav Celec, drugo Marjan Ficko in tretje Dominik Ficko, ki je bil najmlajši tekmovalac.

Matej GUMILAR
Suzana FARIČ
FOTO: Matej GUMILAR

2. TRADICIONALNI OBČINSKI DVORANSKI NOGOMETNI TURNIR

Društvo za kulturno športni razvoj mladih »Gračka pomlad« je v nedeljo, 30. 1. 2005, v telovadnici osnovne šole Grad organiziralo 2. tradicionalni občinski dvoranski nogometni turnir za prehodni pokal. Prijavilo se je 9 ekip iz občine Grad. Prvo mesto je osvojila ekipa NK Grad, ki je tudi prejela prehodni pokal v enoletno posest, katerega je lansko leto pridobila DKŠRM »Gračka pomlad«. Drugo mesto si je pri-

borila ekipa NK Vidonci, tretje pa ekipa RR »Gračka pomlad«.

Vsem ekipam se zahvaljujem za udeležbo na tem turnirju, katerega ideja je, da se tudi pozimi malce družimo in tekmujemo v okviru naše občine, da uživamo zimsko dogajanje tudi na športni ravni. Hvala vsem sponzorjem, OŠ Grad ter gledalcem za obisk.

Jernej ŠTESL

TRADICIONALNI POHOD K POLNOČNICI

Praznični božični večer smo člani »Peški« društva kot običajno tudi tokrat preživeli v skupnem pohodu k polnočnici. Na pot se nas je podalo okrog 40 pohodnikov in kot vedno so se tudi tokrat pridružili pohodniki iz Dolnjih Slaveč.

Čprav bi naj bil božični večer predvsem družinski večer, se svoje gostoljubnosti župan in njegova soproga tudi tokrat nista odpovedala, saj sta nas pogostila z okusnim pecivom in toplimi napitki.

Vzdušje je bilo praznično in z nekakšnim posebnim občutkom – občutkom radosti in dobre volje, ki je vladal v vseh nas, se je 4 kilometre dolga pot hitro končala. Pot se je seveda končala v farni cerkvi, kjer se je odvijala sveta maša.

Pohod je tudi tokrat uspel, vendar želimo v bodoče k obujanju nekdanje tradicije pritegniti še več ljudi.

Tatjana GRAH

VAŠKE IGRE V KRUPLIVNIKU

V okviru 4. občinskega praznika občine Grad med 24. julijem in 15. avgustom 2004 so v nedeljo, 1. avgusta lansko leto, v Kruplivniku pri vaško-gasilskem domu potekale VAŠKE IGRE. Tokratni organizator iger je bilo Društvo žena in deklet iz Kruplivnika s sodelovanjem vaškega odbora in ostalih vaščanov.

Zbiranje ekip se je začelo pred 12. uro. V tekmovalnem delu prireditve je skupaj z domačini sodelovalo 9 ekip, in sicer: iz vasi Grad sta sodelovali ekipi »Gračka pomlad« ter ŠD Grad, iz Motovilec ekipi »Peški« in »Lukaj«, ŠD Kovačevci, ŠD Radovci, ŠD Vidonci, ŠRD Dolnji Slaveči ter domača ekipa iz Kruplivnika.

Tekmovalci so se pomerili v šestih disciplinah, ki so zahtevale določene spretnosti pri posameznih igrah. Natančnost in umirjenost rok je zahtevala igra z obroči. Pri tej igri je največ točk dosegla ekipa »Gračke pomladi«. Prav tako je pri igri zbiranje vode ob prevažanju tekmovalca prek

različnih ovir dosegla »Gračka pomlad« prvo mesto. Pri igri z orehi, ki je zaradi nastale nevihte potekala v prostorih vaško-gasilskega doma je bila najbolj spretna ekipa »Peški« Motovilci. Pri skakanju z vrečo je dosegla največ točk domača ekipa iz Kruplivnika. Pri disciplini EURO-streljanju pa so imeli največ zadetkov v polno člani ekipe ŠD Vidonci in zasedli prvo mesto.

Domači sodniki Stanko, Ciril, Milan, Vlado, Srečko in Ludvik H. so budno skrbeli, da je tekmovalstvo posameznih ekip potekalo kar se da korektno. Povezovalc prireditve Silvo pa je skrbel, da so bili gledalci poleg burnega navijanja za svoje ekipe na tekočem z dogajanjem. Rdeča nit iger je bila vlečenje vrvi, za katero so poskrbeli največji korenjaki vsake ekipe. Na koncu se je izkazalo, da so bili domačini iz Kruplivnika pri tej večini najmočnejši. Nepopustljivi člani te ekipe so bili: Drago, Vlado, Kristjan, Franček, Boštjan in Pubi.

Na koncu ob seštevku točk po različnih disciplinah in jokerju je največje število točk dosegla domača ekipa iz Kruplivnika, ki so jo sestavljali: Denis, Tadeja, Silvija, Karmen, Janez, Damir, Aleš, Doroteja ter Angela in Zlatica. Drugo mesto je po številu zbranih skupnih točk dosegla »Gračka pomlad«, tretje mesto pa ekipa »Peški« iz Motovilcev.

VAŠKE IGRE V KOVAČEVCIH

Na pobudo predsednika športnega društva Kovačevci, Martina Žekša, smo v mesecu avgustu priredili vaške igre. Ker je društvo številčno bolj šibko, so sodelovali vsi vaščani, vsak po svoji zmožnosti. Ob lepem vremenu in dobrem vzdušju se je zbralo sedem ekip iz okoliških vasi. Pripravili smo duhovite igre, tako da so sami obiskovalci in tekmovalci uživali ob njih. Največ smeha so požele igre vlečenja vrvi, dojenje krave ter vlečenje traktorja, zanimive pa so bile tudi ostale. Največje število točk je osvojila ekipa iz Otovcev, organizatorji prireditve pa smo bili tik za njimi.

V veselem razpoloženju ob taktih dobre glasbe smo preživeli lep dan in začetek noči, ki nam je ostal v lepem spominu.

Ob odhodu smo bili vsi istega mišljenja – da se drugo leto spet dobimo.

Štefan GJERGJEK

Najboljše ekipe so pri posameznih igrah prejele pokale ter priznanja, prav tako ekipe pri skupnem seštevku točk treh najboljših. Manjše pokale in priznanja pa so prejele vse ekipe kot zahvalo za sodelovanje na prireditvi.

Tekmovalce in obiskovalce je zmotila začasna prekinitve prireditve, ki jo je povzročila nevihta in so se zaradi nje morali umakniti v notranjost prostorov. V tem času je bilo poskrbljeno za hrano in pijačo ter zabavo vseh obiskovalcev ob zvokih glasbe »en mož – en orkester«. Organizator upa, da si gostje prireditve niso zapomnili samo zaradi nevihte, ki se je razbesnela, ampak tudi zaradi športnega in družabnega druženja. Prireditve Vaških iger je bila tokrat prvič organizirana v Kruplivniku, organizatorji pa se nadejajo, da bodo še kdaj gostitelji tovrstne prireditve.

Štefka BOHAR
FOTO: D. RECEK

1. POHOD V KRUPLIVNIKU

Lansko leto, 5. septembra, smo se vaščani pod pokroviteljstvom Društva žena in deklet Kruplivnik odločili, da bomo izvedli prvi pohod po naši vasi. Večkrat se je imenovano društvo že udeleževalo pohodov drugod, tokrat pa je odločitev padla za domač teren.

Mladi in starejši smo se zbrali v nedeljo okrog 13. ure pred vaško-gasilskim domom, kjer je nastala prva skupinska fotografija. Od tod je vesela povorka pohodnikov krenila proti »Jeruzalemu«. Sonce nas je toplo grelo, vendar se nismo dali. Ko smo se spustili proti potoku, so bili prvi že žejni in potrebni okrepčila.

Pot nas je vodila navkreber in naš fotograf na kolesu nas je počakal pri brunarici. Z dobro voljo smo premagali vzpetino in dosegli radovsko-kruplivniško cesto. Ko smo že hoteli zaviti na kruplivniško stran, nas je pričakal gostoljuben gospodar v Radovcih št. 2 in nas pogostil s pijačo. Če smo hoteli nadaljevati pot, smo se morali posloviti. Pot nas je vodila naprej na kruplivniško stran

in kmalu smo dosegli počivališče pri Hubrovih št. 68, kot je bilo dogovorjeno z gospodinjo. Nekateri so bili že malce utrujeni in krajši postanek je dobro del. Vsak pohodnik se je lahko odžejal in po krajšem odmoru nas je pot znova vodila navzgor. Malo zadihani smo se znašli pri radovskem nogometnem igrišču, kjer se je odvijala nogometna tekma. Nekateri pohodniki so kar naenkrat postali navdušeni navijači; ostali pa smo se spustili navzdol po hribu na našo stran. Šli smo mimo ograde dveh konjev, katera sta bila najmlajšim pohodnikom silno všeč.

Prehodili smo širino Kruplivnika in se zaustavili pri Belem križu, kjer je bila zopet postaja za žejne. Počakali smo »navdušene navijače«, ki so prišli za nami in se nato družno napotili proti naši začetni točki. Nekatere je pot nekoliko »zdelala«, vendar šal in dobre volje ni zmanjkalo, pa tudi vedno pripravljenega fotografa na kolesu ne. Pohod smo zak-

ljučili s piknikom v vaško-gasilskem domu, ki ga je pripravilo in financiralo Društvo žena in deklet.

Najmlajša udeleženka pohoda, Larisa, je štela 9 let, najstarejša pohodnica, Julijana, pa 77 let, vendar nobena od njiju ni kazala prevelike utrujenosti. Takšne rekreacije bi bilo dobro izvesti še večkrat, saj bi bile marsikomu koristne. Gotovo je, da pohodi postajajo vse bolj priljubljena oblika rekreacije.

Štefka BOHAR
FOTO: A. ČERPNIJAK, ml.

PREVZEM GASILSKEGA VOZILA V RADOVCIH

PGD Radovci je že nekaj časa izražalo potrebo po nakupu gasilskega vozila – cisterne. Le-to se jim je uresničilo v lanskem letu, in sicer so kupili rabljeno cisterno z vso opremo od gasilskega društva Fering iz Avstrije.

Za kupljeno vozilo so morali odšteti 10.000 evrov lastnih sredstev iz delovanja društva. Potrebno pa

je omeniti tudi sponzorje, in sicer Občino Grad ter Zavarovalnico Triglav, brez katerih dveh bi bil nakup vozila otežkočen.

Septembra 2004 so ga predali svojemu namenu.

Pregovor pravi: »Drevo se na drevo naslanja, človek na človeka.« Če ta pregovor ne bi držal, tudi omenjene pridobitve in slovesnosti ne bi bilo.

Prevzem so obeležili s številnimi gosti, gasilskimi društvi Občine Grad in gasilskim društvom Fering iz Avstrije. Poleg teh pa so prireditelji popestrili naši najmlajši s kratkim kulturnim programom.

Po uradnem delu je sledilo druženje pozno v popoldan z delčkom ene od misli: »S prijazno besedo, prijateljskim nasmehom in toplo dlanjo lahko vsi delamo čudeže.« A ne drži?

Suzana FARIČ

DRUŠTVO ZA KULTURNO-ŠPORTNI RAZVOJ MLADIH »GRAČKA POMLAD« GRAD

Mladi v vasi Grad se družimo že vrsto let. Da bi bilo naše udejstvovanje na raznih kulturnih in športnih prireditvah učinkovitejše, smo leta 1996 sklenili, da bomo ustanovili društvo. Na ustanovnem občnem zboru smo to idejo tudi uresničili. Ustanovili smo Društvo za kulturno-športni razvoj mladih »Gračka pomlad« Grad. Društvo je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje mladih občanov, ki so starejši od 15 let in imajo stalno prebivališče v vasi Grad, lahko

menjave mladih pri Gradu leta 2001 treh držav Avstrije, Slovaške in nas kot gostiteljice Slovenije. Tako smo se nato naslednje leto udeležili mednarodne izmenjave na Slovaškem, v Hummenah blizu ukrajinske meje. V začetku delovanja smo tudi več let zapored organizirali miklavževanje za celotno občino, ki pa se sedaj na žalost več ne organizira. Drugače se pa udeležujemo raznih prireditev, večinoma v okviru občine Grad. Seveda sodelujemo tudi pri največji prire-

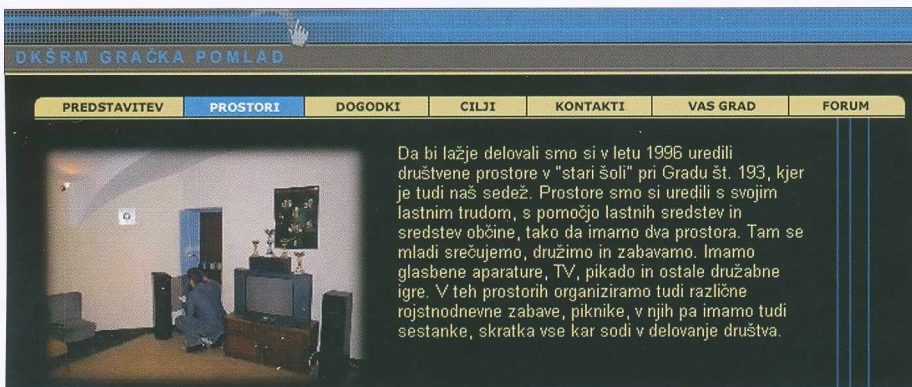
ditvi v naši občini »Noč čarovnic«. Vsako leto organiziramo tudi kresovanje in kramarski sejem na Veliko mašo, 15. avgusta.

Življenje mladostnika na podeželju se v marsičem razlikuje od življenja mladostnika v urbanem okolju. V igri je mnogo več zadržitev in opravi, pa da ne govorimo o zmanjšanih možnostih, ki bi lahko pomenile skrenitev na normalno mladostniško pot. Zato smo se člani Društva za kulturno-športni razvoj mladih »Gračka pomlad« odločili, da si te možnosti povečamo.

Naši cilji v bodoče so, da bi povezovali še več mladih na tem območju, da bi se povezovali s čim več mladinskimi društvi in organizirali razne prireditve na kulturnem, športnem ali drugih področjih javnega življenja.

Več o nas najdete na www.gracka-pomlad.com.

Jernej ŠTESL

pa pristopi k članstvu tudi vsak, ki nima stalnega prebivališča pri Gradu, a s svojo željo in delom izrazi, da želi biti član društva. Namen društva je povezovanje čim širšega kroga mladih, organiziranja družabnih, kulturnih, športnih in drugih prireditev ter srečanj mladih, organiziranja zabav za svoje člane, sodelovanje z drugimi društvi in drugo.

Da bi lažje delovali, smo si v letu 1996 uredili društvene prostore v »stari šoli« pri Gradu št. 193, kjer je tudi naš sedež. Prostore smo uredili s svojim lastnim trudom, s pomočjo lastnih sredstev in sredstev občine, tako da imamo dva prostora. Leta 2002 smo te prostore preuredili, tako da je naše druženje sedaj še prijetnejše. Tam se mladi srečujemo, družimo in zabavamo. Imamo glasbene aparature, TV, pikado in ostale družabne igre. V teh prostorih organiziramo tudi različne rojstnodnevne zabave, piknike, v njih pa imamo tudi sestanke, skratka vse, kar sodi v delovanje društva.

Med naše največje uspehe lahko štejemo organizacijo mednarodno iz-

DR. ANTON VRATUŠA – DEVETDESETLETNIK

Akademik dr. Anton Vratuša se je rodil 21. februarja 1915 na Dolnjih Slavečih. Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju, gimnazijo pa v Murski Soboti in v Ljubljani, kjer je tudi maturiral. Diplomiral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je 1941 leta tudi doktoriral. Po osvoboditvi je leta 1950 končal tretjo stopnjo študija iz družbenih ved na Inštitutu za družbene vede v Beogradu.

Bil je udeleženec NOB od leta 1941. V letih 1965–1967 je bil poslanec Zveznega zbora Skupščine SFRJ in direktor Inštituta za družbene vede v Beogradu. Trinajst let je bil najtesnejši sodelavec Edvarda Kardelja. Od leta 1967 do 1969 je bil ambasador SFRJ pri OZN v New Yorku, od leta 1969 naprej pa je opravljal številne visoke poli-

tične funkcije, med drugim je leta 1974 ustanovil Mednarodni center za upravljanje z javnimi podjetji v Ljubljani. V letih od 1978 do 1980 je bil tudi član Izvršnega sveta Slovenije.

Objavil je več kot štiri- tisoč znanstvenih člankov in razprav. Prav tako je avtor več samostojnih publikacij. Od leta 1998 je predsednik programskega sveta Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija in organizator znanstveno-raziskovalne dejavnosti v tej ustanovi.

Bil je redni profesor na univerzah v Beogradu in Ljubljani. Je častni doktor Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru ter častni občan Občine Grad.

Ob njegovem visokem jubileju mu iskreno čestitamo!

Daniel KALAMAR

LJUBITELJICA ROŽ IN LJUDSKA UMETNICA

Pri Gradu 161 živi Marija Ferko, za katero bi lahko rekli, da svoje tretje življenjsko obdobje izpolnjuje zelo pestro in raznoliko. V mlajših letih je gospodinjala svoji družini in kmetovala, sedaj pa je upokojena in se zadnjih petnajst let ukvarja z različnimi ročnodelskimi spretnostmi. S svojimi idejami zapolnjuje svoj prosti čas.

Marija je zbirateljica starega kmečkega orodja in ljubiteljica rož. V poletnem času krasi okna in grede okrog njene hiše nešteto rož. Pravi jo, da je rože potrebno gojiti z veliko ljubezni in le-te Mariji ne zmanjka. Rože pa ji v zahvalo za to cvetijo celo poletje in lepšajo njen dom.

Na pročelju kmečkega hleva in dvorišču ima razstavljeno staro kmečko orodje, s katerim je nekoč obdelovala njive. Sedaj je ostala sama (otroci so si ustvarili družine) in ostali so spomini na njeno delo in življenje.

V hiši, kjer živi sedaj Marija, je prej živela njena teta, ki jo je vzela k sebi kot sedemletno deklico. Od nje se je Marija naučila izdelovati rože iz krep papirja, vendar v njenih mladih letih za to ni bilo časa. Veliko bolj si ga vzame sedaj, ko so se njene »obveznosti« zmanjšale. Pravi, da za te stvari dobi navdih ponoči, ko o tem premišljuje. In tako ponavadi njeni izdelki nastajajo zvečer.

Marija izdeluje različne rože, kot so: vrtnice, narcise, nageljčki, tudi božično zvezdo in druge. Med izdelki iz krep papirja so tudi različni srčki in košarice za »remenke«. Za »Gostivanje grajskoga lapca« je izdelala šopke za svatbo, drobno cvetje za pripenjanje ter venčke za nevesto in »svatbice«. Sama pa se je za to prilžnost preoblekla v »pozvačina«.

Vsako jesen je v polni pripravi za »Noč čarovnic«. Za lansko tovrstno

prireditev je naredila tridelno sliko iz suhih cvetov ter različne figure iz buč, ki jih domiselno opremi in vsako leto krasijo stojnico »Kulturnega društva France Prešeren Grad«. Lotila se je tudi izdelovanja »remenk« ter božičnih in drugih okraskov iz testa. Povrh vsega pa še spleta vence za križ ob cerkvenih praznikih in prilžnostih. Rada poje v cerkvi, poje pa tudi na pogrebih.

Zdi se, kot da je vsak njen izdelek vtkana melodija. Veliko teh stvari podari sorodnikom in prijateljem. Z veseljem in ljubeznijo je predana svojim konjičkom in izgleda, da ima »na zalogi« še veliko idej in načrtov. Zaželimo ji še veliko ustvarjalnih let.

UPRAVA ZA OBRAMBO MURSKA SOBOTA in OBČINA GRAD organizirata DELNI PRIKAZ OBO-ROŽITVE IN OPREME SLOVENSKE VOJSKE TER MOŽNOSTI VKLJUČITVE V NJENE STRUKTURE ob seznanitvi s pravicami in dolžnostmi vojaških obveznikov letnika 1987, ki bo 12. aprila 2005 ob 9. uri pred občinsko stavbo pri Gradu.

VABLJENI VSI OBČANI!

PRIDRUŽI SE NAM SLOVENSKA VOJSKA – ŽIVLJENJSKI IZZIV

V zadnjih letih so bile sprejete za Slovensko vojsko (SV) pomembne odločitve, ki narekujejo preoblikovanje SV iz naborniške v poklicno in profesionalno vojsko. Oktobra 2003 je usposabljanje zaključila zadnja generacija vojakov na obveznem služenju vojaškega roka. Med tem časom pa v SV potekajo številne aktivnosti, ki so usmerjene v oblikovanje poklicne in profesionalne vojske. Velike in korenite spremembe nastajajo predvsem na kadrovskem področju. Vojake nabornike bodo v naslednjih letih zamenjali **poklicni vojaki, pogodbeni pripadniki rezervne sestave in vojaki na prostovoljnem služenju vojaškega roka.**

TUDI VI LAHKO POSTANETE VOJAK SLOVENSKE VOJSKE.

Ste kdaj razmišljali, da bi postali poklicni vojak SV? Vas zanima dinamično in izzivov polno delo?

Če ste državljan Republike Slovenije, imate ustrezne zdravstvene in psihofizične sposobnosti, ste praviloma stari do 25 let, imate najmanj IV. ali V. stopnjo splošne izobrazbe, ste nekaznovani in za vas ni varnostnega zadržka, niste pa niti član nobene politične stranke, **izpolnjujete pogoje za zaposlitev v SV.** V Slovenski vojski lahko uresničite

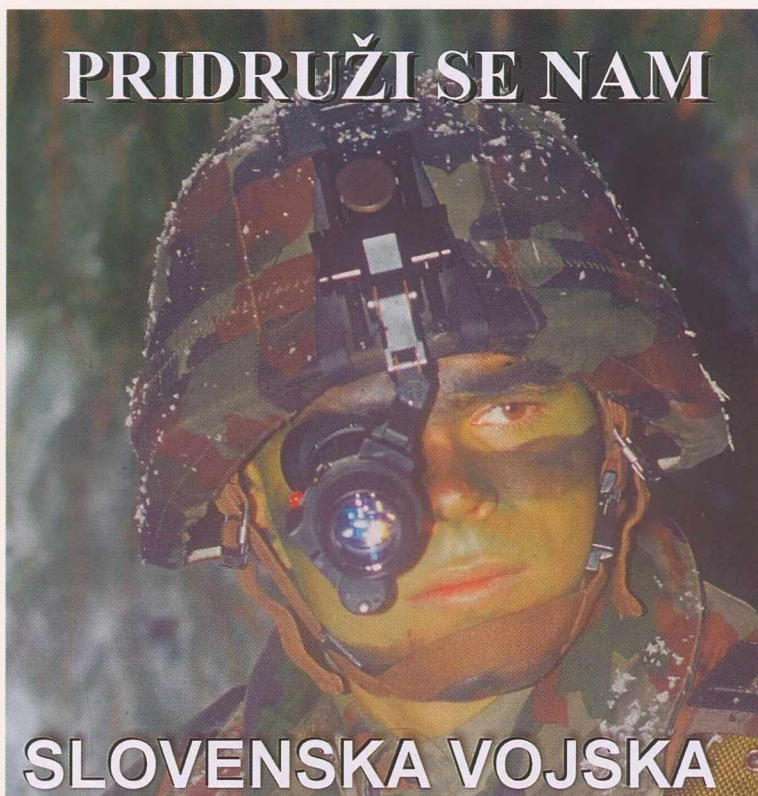
svoj življenjski izziv in naredite poklicno kariero, lahko pa samo začasno (za pet let) rešite problem brezposelnosti in si izboljšate socialni položaj. **Slovenska vojska vam omogoča** pogodbeno zaposlitev do pet let z možnostjo podaljšanja, dodatno pokojninsko zavarovanje, 24-urno nezgodno zavarovanje, izobraževanje

KOT POGODBENI PRIPADNIKI SLOVENSKE VOJSKE lahko prostovoljno sodelujejo moški in ženske od dopolnjenega 18. leta starosti do koledarsko dopolnjenega 40. leta ženske in 50. leta moški, oz. 60. leta častniki. Pogodbeni pripadnik SV lahko postanete, če izpolnjujete naslednje pogoje: ste državljan

Republike Slovenije, ste v vojaški evidenci, vam ni bila priznana pravica do ugovora vesti, ste ustrezno stari, imate najmanj IV. stopnjo izobrazbe, niste zaposleni ali se ne izobražujete v tujini, niste prednostno razporejeni na delovno dolžnost ali niste oseba, ki se ne razporeja na obrambne dolžnosti in niste bili kaznovani. Kandidati z Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije sklenejo pisno pogodbo o opravljanju vojaške službe v rezervni sestavi.

Kot pogodbenemu pripadniku vam SV

nudi naslednje poklicne izzive in ugodnosti: plačilo za pripravljenost vpoklica, plačilo za udeležbo na usposabljanjih, nadomestilo plače za čas usposabljanja, plačilo za opravljanje vojaške službe v miru, izrednih razmerah in vojnem stanju, prenočišče, prehrano in povračilo stroškov prevoza, nezgodno zavarovanje, dodatek za stalnost, nujno

PRIDRUŽI SE NAM

SLOVENSKA VOJSKA

pravno pomoč, napredovanje v vojaški strukturi ter izobraževanje doma in v tujini. Kot pogodbeni pripadnik SV tako skupno prejmete (za 30 dni usposabljanja na leto) od okrog 400.000 (vojak) do 470.000 (častnik) tolarjev.

PROSTOVOLJNO SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA je služenje na podlagi prostovoljne odločitve kandidata ali kandidatke. Z izbranimi kandidati in kandidatkami Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije sklene pogodbo o prostovoljnem služenju vojaškega roka. Služenje traja tri mesece in se izvaja v vojašnicah v Murski Soboti, Bohinjski Beli, Novem mestu in Postojni. Vojašnico, v kateri bi želeli prostovoljno služiti vojaški rok, si izberete sami.

Kdo se lahko prijavi za prostovoljno služenje vojaškega roka?

Za prostovoljno služenje vojaškega roka se lahko prijavijo fantje in dekleta, stari od 18 do 27 let, ki še niso odslužili vojaškega roka, so zdravstveno sposobni za vojaško službo in nimajo priznane pravice do ugovora vesti vojaški dolžnosti.

Kaj boste pridobili?

Na prostovoljnem služenju vojaškega roka boste pridobili nova znanja in izkušnje, sklenili nova prijateljstva, izboljšali svojo psihofizično pripravljenost, imeli pa boste tudi (ob izpolnjevanju ostalih pogojev) prednost pri zaposlitvi v SV in pri opravljanju vojaške službe v prostovoljni rezervi. Med prostovoljnim služenjem boste zdravstveno in nezgodno zavarovani, služenje pa se vam bo vštelo v pokojninsko dobo. Zagotovljeno vam bo prenočišče, prehrana, povračilo stroškov prevoza in nujna pravna pomoč. Med služenjem pa boste dobivali tudi denarne prejemke, ki v treh mesecih služenja znašajo skupaj 140% minimalne plače, to je okrog 165.000 tolarjev.

**VSE DODATNE INFORMACIJE, OBRAZCE IN POMOČ
PRI IZPOLNJEVANJU VLOG DOBITE PRI
SKUPINI ZA PRIDOBIVANJE KADRA MURSKA SOBOTA
Vojašnica Murska Sobota, Kopališka 4, 9000 M. Sobota
telefon: **02/531-10-48** interno **215****

**ALI V PISARNAH IZPOSTAVE ZA OBRAMBO
V MURSKI SOBOTI, LENDAVI,
GORNJI RADGONI IN LJUTOMERU**

**INFORMACIJE DOBITE TUDI
NA BREZPLAČNI TELEFONSKI ŠTEVILKI**

080 1322

TER NA SPLETNI STRANI

<http://www.mors.si>

[naborna.pisarna mors.si](http://naborna.pisarna.mors.si)

ŠOLA HUJŠANJA »S PRAVILNO PREHRANO IN GIBANJEM DO ZDRAVE TELESNE TEŽE«

Zdravstveni dom Murska Sobota je v sodelovanju z občino in osnovno šolo organiziral pri Gradu šolo hujšanja oziroma delavnico »S pravilno prehrano in gibanjem do zdrave telesne teže«.

Šola se je začela v mesecu oktobru in je trajala do februarja. Udeleženci so imeli šestnajst srečanj. Enkrat na teden je bilo predavanje in delavnica o zdravi prehrani pod vodstvom Darinke Bauer, enkrat pa je bilo srečanje v telovadnici, kjer je potekala telesna aktivnost pod vodstvom fizioterapevta Mihe Magdiča.

V okviru spodbujanja telesne dejavnosti za zdravje je bila izvedena tudi ocena telesne zmogljivosti s preizkusom hoje na 2 kilometra, ki jo bodo udeleženci ponovili še enkrat spomladi.

Namen šole prehranjevanje za zdravje je:

- spoznati glavne značilnosti debelosti,
- pogovor o samopodobi,
- naučiti se pravil zdrave prehrane,
- naučiti se sestavljati jedilnike zdrave prehrane,
- naučiti se vesti ob posebnih priložnostih,
- spoznati pomen telesne aktivnosti,
- utrditi novo pridobljene navade.

Oblika dela je skupinska, saj je hujšanje v skupini veliko lažje. Vključenost v skupino izboljša motivacijo, kar občutno pomaga pri izgubljanju telesne teže.

Čezmerna telesna teža in debelost sta dejavnika, ki zelo povečujeta nevarnost nekaterih bolezni:

- sladkorne bolezni,
- zvišanega krvnega tlaka,
- zvišanih maščob v krvi.

Čezmerna telesna teža poveča tudi možnost za nastanek:

- bolezni žolčnika,
- raka.

Kaj je čezmerna teža in kaj debelost?

Stanje prehranjenosti ugotavljamo in izražamo na različne načine. Indeks telesne mase (ITM) je najbolj preprost. Primeren je za moške in ženske v starosti od 20 do 65 let, ne pa za otroke in starejše. Pomeni razmerje med telesno težo (v kilogramih in kvadratom telesne višine (v metrih):

ITM = telesna teža / (telesna višina x telesna višina)

- Pod 18,5 = podhranjenost. Ne dovolite, da shujšate preveč! Tudi prenizka telesna teža je tveganje za zdravje, zato se potrudite, da boste pridobili nekaj dodatnih kilogramov.
- Med 18,5 in 25 = normalna prehranjenost. Za vas ravno prava! Če boste pazili na prehrano in boste dva- do trikrat tedensko dejavni, je veliko možnosti, da jo obdržite.
- Med 25 in 30 = čezmerna prehra-

njenost. Pretežki ste! Premislite, kakšno hrano uživajte in koliko ste telesno dejavni.

- Med 30 in 40 = debelost. Vaša teža že zelo vpliva na zdravje. Potrudite se in shujšajte.
- Več kot 40 = huda debelost. Tako stanje je slabo za vaše zdravje. Poiščite pomoč in nasvet ter se takoj odločite za hujšanje.

Poskusite shujšati tudi, če ste le malce predebeli. Vendar naj vas ne zamika, da bi uporabili hitre diete, saj dolgoročno niso koristne in samo škodujejo zdravju.

Vedite, da kilogramov, ki ste jih nabirali več let ali mesecev, ne morete izgubiti v tednu ali dveh.

Z gibanjem do zdravja

Telesna dejavnost je izjemno pomemben del vsakega nadzorovanja telesne teže. Postane naj bistveni del zdravega načina življenja.

Pri mladih ljudeh bo redna telesna

dejavnost pripomogla k izboljšanju telesne zmogljivosti in k večji učinkovitosti v športu ter drugih družabnih dejavnostih. Vaše mišice bodo bolj napete, izboljšali boste svojo telesno držo in svoj videz, pa tudi primerno telesno težo boste s pomočjo rednega gibanja lažje dosegli in vzdrževali. Videti boste lepši in počutili se boste bolj živahni.

V srednjih letih vam bo telesna dejavnost pomagala k boljši telesni pripravljenosti ter vam dala energijo in zaupanje, da bodo to res vaša najlepša leta. Lažje boste obvladovali vsakodnevne naloge, uživali pa boste tudi v različnih rekreacijskih dejavnostih v krogu družine in prijateljev. Redna telesna dejavnost vas ščiti tudi pred različnimi sodobnimi zdravstvenimi težavami in pred boleznimi, kot so srčne bolezni, možganska kap, visok krvni tlak, debelost, sladkorna bolezen, osteoporoza in depresija. Pomaga vam pri obvladovanju stresov, ki jih prinaša sodobno življenje. Žalostno je, da začno srčni bolniki šele po operaciji ali infarktu rekreativno peščititi in to zato, ker morajo. Bolje je bolezen preprečiti kot zdraviti. Začnite zdaj!

V zrelih letih boste s pomočjo telesne dejavnosti vzdrževali svojo moč in gibljivost. To vas bo ohranilo aktivne in vam omogočilo nadzor nad svojim življenjem. Pešanje sposobnosti, ki ga prinesejo leta, je nezogibno, vendar se temu procesu s pomočjo telesne dejavnosti lahko uprete. Redna telesna dejavnost je življenjskega pomena za ohranjanje lastne neodvisnosti.

Hoja je primerna oblika telesne dejavnosti, ker...

- ob njej na prijeten način sklepate nova prijateljstva;
- izboljša delovanje srca, pljuč, mišic, sklepov in krvnega obtoka;
- sprošča stres in napetosti ter pomaga pri nespečnosti;
- varuje pred boleznimi srca, možganske kapjo, visokim krvnim tlakom, debelostjo, depresijo;
- jo je mogoče prilagoditi tako telesno slabo kot tudi telesno dobro pripravljenim ljudem; ...peščite lahko povsod, zato ne potrebujete posebne opreme, naprav ali rezervacij prostora;
- je poceni, nobenih članarin ali prispevkov;

- je prijeten način za spoznavanje okolice;
- je nezahtevna, za začetek niso potrebne kake posebne telesne sposobnosti;
- je priljubljena, zadnje raziskave kažejo, da je hoja najbolj priljubljena oblika telesne dejavnosti v Evropi, posebno pri ljudeh v srednjih letih in pri starejših;

Idealno bi bilo, da bi redno hodili vsaj 30 minut dnevno in to pet dni v tednu. To sicer ni vedno mogoče, vendar je hoja tista oblika telesne vadbe, ki jo je zelo lahko vključiti v okvir vsakodnevnih dejavnosti.

Neprestano iščite najrazličnejše načine, da bi bili telesno dejavni. Vsaka, še tako majhna telesna dejavnost vam pomaga izboljšati telesno pripravljenost, s tem pa tudi vaše zdravje, zunanji videz in odnos do življenja.

Darinka BAUER

Viri:

J. Zakotnik, M Pavčič. Okus po zdravem, Ljubljana: CINDI, Slovenija 2001.
Mavrični program hoje – zbirka 11 zloženkov za hojo; Ljubljana: CINDI, Slovenija 2000.

OB 10. OBLETNICI ŠRD DOLNJI SLAVEČI – POHOD TREH DEŽEL

Člani Športno-rekreacijskega društva Dolnji Slaveči s ponosom ugotavljamo, da mineva letos 10 let od nastanka društva. Od začetnih 14 članov jih je danes v društvu že 60. V desetih letih se je v okviru društva pripravilo dosti prireditev in prehodilo veliko kilometrov. Z veliko napore in volje se je »zgradil« in kmalu se bo tudi dokončal športni objekt. Na letošnjem občnem zboru smo ob našem jubileju podelili tudi skromna priznanja najbolj zaslužnim članom društva. To so bili: Štefan Dervarič, Franc in Marija Forjanič, Jože Pozvek in družina Jožeta Knapa. Vsem članom – dobitnikom priznanj iskrene čestitke!

V mesecu maju bo ŠRD Dolnji Slaveči skupaj z društvu Fürstenfeld

in Rax-Bergen iz Avstrije ter društvom Szentgotthard iz Madžarske priredilo 1. IVV pohod treh dežel.

Natančen program mednarodnih pohodov je naslednji:

- sobota, 14. 5. 2005, pohod v Szentgotthardu na Madžarskem (start od 8.00 do 11.00);

- sobota, 14. 5. 2005, pohod v Rax-Bergen (Jennersdorf) A (start od 14.00 do 16.00);
- nedelja, 15. 5. 2005, pohod Dolnji Slaveči-Grad (start od 8.00 do 11.00);
- ponedeljek, 16. 5. 2005, pohod v Fürstenfeldu A (start od 7.00 do 11.00).

Pohod, ki ga bo priredilo ŠRD Dolnji Slaveči, bo imel start na grajskem dvorišču pri Gradu in bo speljan mimo številnih spomenikov oz znamenitosti. Proga bo dolga cca 10 km in na njej gotovo ne boste ne lačni in ne žejni. Vljudno vabimo vse ljubitelje rekreacije in gibanja v naravi, da se nam pridružite.

Slavica POTOČNIK

INTERNETNI PORTAL OBČINE GRAD

Od oktobra 2004 je občina Grad predstavljena tudi na spletnih straneh pod naslovom <http://www.obcina-grad.si>.

Tu boste našli kratko predstavitev občine, aktivnih društev in aktualnih dogodkov tekom leta. Ker pa morajo po Zakonu o dostopu do javnih informacij biti le-te na voljo vsem občanom, smo na portalu uredili tudi rubriko iz dela občinskega sveta in občinske uprave. Vabimo vas, da si spletno stran ogledate.

Lidija KRPIČ

PREDSTAVITEV ADSL SISTEMA

Zaradi velika zanimanja po kvalitetnejši in hitrejši komunikaciji ter prenosu podatkov smo pripravili predstavitev sistema ADSL tudi pri vas. Tako bomo **28. marca 2005 ob 11. uri v Kulturnem domu Grad** prikazali sistem ADSL, njegove prednosti in možnost priklopa.

Vabimo vse zainteresirane, ki želijo pridobiti ADSL priključek, da se udeležite predstavitve in oddate zahtevek oz. vlogo.

Kratek opis ADSL sistema

So nove poti v svet interneta. ADSL ponuja resnično velike hitrosti dostopa do interneta. Ni več zamujenih telefonskih klicev. Storitve omogoča **neomejeno uporabo interneta, mesečno fiksno ceno**, neprekinjeno uporabo interneta 24 ur na dan 7 dni v tednu, brez dodatnih stroškov za telefonske impulze.

ADSL deluje na osnovi sodobnejšega omrežja, zato moramo vsakomur hkrati z vzpostavitvijo

ADSL-a priključek tehnično dopolniti. V Sloveniji je uporaba ADSL zasnovana na frekvenčnem spektru, na katerem deluje tehnologija ISDN. Vse sočasne funkcije iz obstoječega ISDN telefonskega naročniškega razmerja (dva prosta kanala za govor, faks ali podatke) ostanejo nespremenjene, kljub sočasni uporabi ADSL podatkovne zveze (tretji neodvisni kanal).

V ceno vzpostavitve priključka je

všeta montaža ustreznega ADSL modema, razcepnika ADSL/ISDN ter preizkus delovanja naprave. V mesečno naročnino je vključena neomejena uporaba interneta, 24 ur na dan, 7 dni v tednu, brez dodatnih stroškov telefonskih impulzov.

Mesečna naročnina z hitrostjo prenosa 1024/256 kbit/s znaša:

- 8.060.-SIT z DDV za fizične osebe,
- 12.700.- SIT z DDV za pravne osebe in
- 5.900.-SIT z DDV za osnovnošolce, dijake in študente

Možni so tudi paketi s hitrostjo prenosa do 4096 kbit/s z doplačilom.

Za vse dodatne informacije lahko pokličete na: **041/717 111** ali **02/530 28 84 – Tomi GRAH**.

Zahvaljujemo se vam za zaupanje in vas lepo pozdravljamo!

Telekom Slovenije, d.d.

KOLEDAR PRIREDITEV V OBČINI GRAD V LETU 2005

DATUM	KRAJ	NASLOV PRIREDITVE	ORGANIZATOR	INFO
15.05.2005	GRAD	Trideželni binkoštni pohod	ŠRD Dolnji Slaveči	Slavica Potočnik 553 90 51
22.05.2005	MOTOVILCI	4. pohod po Motovilcih	»Peški« DRS Motovilci	Jožef Grah 041/870 521
28.05.2005	GRAD	20. tek na grad in 3. pohod Grad z okolico	ŠD Grad	Andreja Celec 031/460 623
05.06.2005	GRAD	Podelitev priznanj krvodajalcem	Krajevni odbor Rdečega križa	Darinka Bauer 031/865 528
08.08.2005	GRAD	5. občinski praznik	Občina Grad	Lidija Krpič 551 88 84
13.08.2005	DOLJNI SLAVEČI	11. mednarodni pohod po Dolnjih Slavečih	ŠRD Dolnji Slaveči	Slavica Potočnik 553 90 51
13.08.2005	GRAD	Poletni koncert »Razveselimo poletje«	Pevsko društvo Lyndwa	Lidija Krpič 031/ 308 774
15.08.2005	GRAD	Kramarski sejem »Vel'ka maša«	Občina Grad	Lidija Krpič 551 88 84
30.10.2005	GRAD	»Noč čarovnic«	Občina Grad	Lidija Krpič 551 88 84
28.11.2005	GRAD	Andrejev sejem	TD Grad	Marija Hüll 553 11 06
24.12.2005	MOTOVILCI – GRAD	Peš k polnočnici	»Peški« DRS Motovilci	Jožef Grah 041/870 521
25.12.2005	GRAD	Božični koncert	Pevsko društvo Lyndwa	Lidija Krpič 031/308 774
december 2005	GRAD	8. božično novoletni turnir v malem nogometu	ŠD Grad	Kristjan Celec 031/503 190

OSMRTNICA

Sporočamo žalostno vest, da nas je po hudem trpljenju
v 27. letu starosti zapustil

M-CLUB GRAD

Žalujoči delavci M-cluba

Ura in dan pogreba bosta objavljena naknadno.

»TAKO JE UMRL M-CLUB IN SE RODIL GRUPA EURA«

ZAHVALA DRUŽINE GRAH

12. septembra 2004 nas je doletela huda in nepozabna življenjska izkušnja požara, zato se iskreno zahvaljujemo vsem gasilcem, sosedom, ožjim sorodnikom, dobrim vaščanom, gospodu županu Kalamarju ter javnim delavcem in vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Družina Grah
Vidonci 129

Rankova Graba

»OBČINA GRAD – Informativno glasilo, vpisano v razvid medijev pod zap. št. 270« · glavna in odgovorna urednica: Marjanca Ferko Omahen · uredniški odbor: Mateja Ferko, Amalija Sukič, Suzana Farič, Štefanija Bohar, Štefan Gjergjek, Slavica Potočnik, Alojz Tuškei, Tatjana Grah · lektorica: Marjanca Ferko Omahen · fotografije: arhiv občine Grad, Atelje za črko in sliko · prelom in fotoliti: Atelje za črko in sliko, Prešernova 14, Murska Sobota · tisk: Eurotrade Print d.o.o., marec 2005 · naklada: 800 izvodov · glasilo ni naprodaj – vsako gospodinjstvo v občini ga dobi brezplačno, drugi zainteresirani pa na sedežu Občine Grad, Grad 172, 9264 Grad, telefon: 02 / 551 88 87, e-mail: obcina.grad@siol.net, <http://www.obcina-grad.si>

Majčov Breg

Bomeco Breg

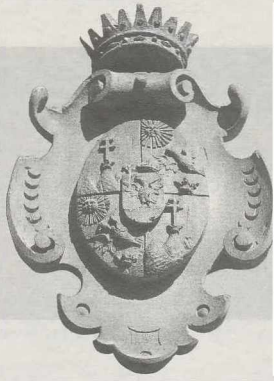
12

Bežanova Graba

Grad 10

Amalija, '05

OBČINA Grad

URADNE OBJAVE

Na podlagi 10. člena Zakona o športu (Uradni list RS, št. 22/98), Pravilnika o vrednotenju programov športa v javnem interesu v Občini Grad, ki se sofinancirajo iz proračunskih sredstev in letnega programa športa Občine Grad za leto 2005, ki je bil sprejet na 17. redni seji občinskega sveta, 18. marca 2005, objavlja Občina Grad naslednji

JAVNI RAZPIS

za sofinanciranje programov športa v Občini Grad za leto 2005

1. Naziv in sedež naročnika: Občina Grad, Grad 172, 9264 Grad.
2. Na razpis za sofinanciranje programov športa se lahko prijavijo:
 - športna društva,
 - zveze športnih društev,
 - zavodi s področja vzgoje in izobraževanja,
 - zavodi, gospodarske družbe, zasebniki in druge organizacije, ki so na podlagi zakonskih predpisov registrirane za opravljanje dejavnosti na področju športa.Vsebina prijave je določena v razpisni dokumentaciji.
3. Predmet javnega razpisa so naslednje vsebine v športu:
 - a) Športna vzgoja predšolskih otrok;
 - b) Športna vzgoja šoloobveznih otrok;
 - c) Športna vzgoja otrok, usmerjenih v kakovostni in vrhunski šport;
 - d) Športna vzgoja mladine;
 - e) Športna vzgoja mladine, usmerjene v kakovostni in vrhunski šport;
 - f) Športna dejavnost študentov;
 - g) Kakovostni šport,
 - h) Športna rekreacija.
4. Pogoji in merila, po katerih se izberejo izvajalci letnega programa športa na lokalni ravni v letu 2005, so določeni v Pravilniku o vrednotenju programov športa v javnem interesu v Občini Grad, ki se sofinancirajo iz proračunskih sredstev. Vlagatelji, ki imajo poleg športnih dejavnosti registrirane še druge dejavnosti, se lahko prijavijo samo za eno dejavnost.
5. Okvirna višina sredstev, ki je namenjene za programe iz točke 3. a) do h) javnega razpisa je 2,400.000,00 SIT.
6. Dodeljena sredstva morajo biti porabljena v letu 2005.
7. Rok za prijavo na javni razpis je 26.04.2005 do 12. ure. Prijave je potrebno poslati do roka v zaprti kuverti z oznako »Javni razpis: Sofinanciranje programov športa v letu 2005« na naslov: Občina Grad, Grad 172, 9264 Grad. Velja prispetje po pošti ali oddaja na Občinski upravi. Če je vloga poslana po pošti, se šteje za pravočasno le, če je prispela na Občinsko upravo do zgoraj navedenega roka.
8. Vloge bo odpirala komisija 29. 04. 2005. Odpiranje vlog ne bo javno.
9. Rok, v katerem bodo potencialni prejemniki obveščeni o izidu javnega razpisa, je 15 dni od odpiranja vlog. Z izbranimi izvajalci bomo sklenili pogodbe o sofinanciranju izvajanja programov športa v Občini Grad za leto 2005 v roku 30 dni po sprejemu sklepa župana.
10. Zanimirani lahko dvignejo razpisno dokumentacijo na Občinski upravi Občine Grad naslednji dan po objavi razpisa. Razpisna dokumentacija je na voljo tudi na spletni strani občine www.obcina-grad.si.
11. Vse dodatne informacije lahko dobite vsak delavnik med 8. in 13. uro na sedežu Občine Grad, pri Lidiji Krpič, tel.: 02/551 88 84.

Št.: 191/2005

Grad, 24. marec 2005

Občina Grad

Na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/02) in 6. člena Pravilnika o sofinanciranju kulturnih in ljubiteljskih dejavnosti v Občini Grad, Občina Grad objavlja

JAVNI RAZPIS

za sofinanciranje kulturnih programov in redne ljubiteljske kulturne dejavnosti v Občini Grad v letu 2005

1. Naziv in sedež naročnika: Občina Grad, Grad 172, 9264 Grad.
2. Na razpis se lahko prijavijo posamezniki ali pravne osebe, registrirane za področje kulture in redne ljubiteljske kulturne dejavnosti, ki:
 - imajo sedež v Občini Grad oziroma opravljajo dejavnost v Občini Grad,
 - imajo zagotovljene materialne, kadrovske in organizacijske pogoje za uresničitev načrtovanih aktivnosti na področju kulturne in ljubiteljske dejavnosti,
 - imajo organizirano redno dejavnost,
 - imajo urejeno evidenco članstva s plačano članarino.
3. Sofinanciranje iz proračuna za leto 2005 je predvideno za vse oblike ustvarjanja, posredovanja in varovanja kulturnih vrednot na področju knjižne, glasbene, plesne, gledališke, likovne, filmske, video dejavnosti in zbiranje in ohranjanje ljudskega blaga, varstva naravne in kulturne dediščine, razstavne in knjižnične dejavnosti ter založništvo, kinematografija, radio in TV in na drugih področjih kulture.
4. Vlagatelji morajo svoje vloge pripraviti in oddati v skladu z razpisno dokumentacijo, ki je na voljo na Občinski upravi Občine Grad in na spletni strani občine www.obcina-grad.si. Vlagatelji, ki imajo poleg kulturnih dejavnosti registrirane še druge dejavnosti, se lahko prijavijo samo za eno dejavnost.
5. Okvirna višina sredstev, ki je namenjena za sofinanciranje kulturnih programov in redne ljubiteljske kulturne dejavnosti iz točke 3. javnega razpisa, je 1,200.000,00 SIT.
6. Dodeljena sredstva morajo biti porabljena v letu 2005. Vloga mora prispeti na Občino Grad, Grad 172, 9264 Grad do 26. 04. 2005 do 12. ure. Prijave je potrebno poslati do roka v zaprti kuverti z oznako »Ne odpiraj – razpis KULTURA 2005«. Velja prispetje po pošti ali oddaja na Občinski upravi. Če je vloga poslana po pošti, se šteje za pravočasno le, če je prispela na Občinsko upravo do zgoraj navedenega roka.
8. V roku prispele vloge bodo obravnavane na podlagi Pravilnika o financiranju kulturnih programov in redne ljubiteljske kulturne dejavnosti v Občini Grad; odpiranje ponudb ne bo javno. Nepopolne vloge bodo zavrnjene. Vlagatelji bodo o izidu javnega razpisa obveščeni v roku 45 dni od datuma odpiranja ponudb. Z vlagatelji, katerim bodo odobrena sredstva za sofinanciranje ljubiteljskih in kulturnih dejavnosti, bodo sklenjene pogodbe o sofinanciranju programov.
9. Vse dodatne informacije dobite vsak delavnik med 8. in 13. uro na sedežu Občine Grad, pri Lidiji Krpič, tel.: 02/551 88 84.

Št.: 190/2005

Grad, 24. marec 2005

Občina Grad

Na podlagi 30. člena Statuta (Uradni list RS, št. 56/99, 12/00 in 24/00) in v skladu s 125. členom Zakona o javnih naročilih ZJN-1-UPB1 (Uradni list RS, št. 36/04 – uradno prečiščeno besedilo) izdaja župan Občine Grad naslednji

PRAVILNIK

za oddajo javnih naročil male vrednosti

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta pravilnik določa način oddajanja javnih naročil, katerih ocenjena vrednost je nižja od vrednosti, določene v Zakonu o izvrševanju proračuna Republike Slovenije (v nadaljevanju: javna naročila male vrednosti – JNMV).

2. člen

Vsi izvajalci oddajanja JNMV morajo ravnati tako, da je poraba sredstev najbolj gospodarna glede na namen, predmet in vrednost JNMV.

Nabave se morajo izvršiti s čim manj sredstvi, porabljena sredstva morajo zagotavljati ustrezno kvaliteto in čim manjše obratovalne stroške, sam predmet nabave pa mora

po vrsti, obsegu in kvaliteti ustrezati namenu, ki izhaja iz nalog naročnika v sistemu javnega sektorja.

3. člen

Za zagotovitev gospodarnosti morajo izvajalci oddajanja JNMV zlasti:

- na vsakem začetku proračunskega leta ugotoviti letno vrednost istovrstnih nabav v preteklem letu,
- pravilno in pravočasno opredeliti potrebe oziroma predmet JNMV ter njegovo vrednost,
- naročati celotno potrebno količino,
- delitev na sklope in njihovo ločeno oddajanje je dovoljeno le, če se s tem zagotovi ugodnejša nabava, prepovedano pa jih je ločeno oddajati zato, da bi se izognili strožjemu postopku ali javnemu razpisu,
- pripraviti tako dokumentacijo, da bodo ponudniki brez

- nepotrebnih stroškov lahko pripravili pravilno informacijo o cenah in kvaliteti ali ponudbo,
- uporabljali le dopustna in nediskriminatorska merila izbora, ki so smiselno povezana s predmetom nabave,
- skleniti pogodbo le z najugodnejšim ponudnikom.

4. člen

Posebej skrbno morajo izvajalci oddajanja preveriti ceno in kvaliteto, kar storijo zlasti z zbiranjem informacij o cenah in kvaliteti ter zbiranjem ponudb.

5. člen

Preverjanje cene in kvalitete ali zbiranje ponudb mora biti omogočeno vsem ponudnikom, za katere se utemeljeno predvideva, da bodo lahko predložili take informacije o cenah ali ponudbe, ki bodo vplivale na večjo gospodarnost nabave.

Ne glede na to, ali je bil posamezen ponudnik povabljen naj predloži ceno ali ponudbo, pa mu je treba omogočiti sodelovanje v postopku, če za to izkaže interes.

6. člen

Postopek mora biti voden transparentno, zlasti morajo biti v spisu označene obrazložitve posameznih sklepov (o ustavitvi postopka, odločitve za pogajanja ipd.).

Vsakomur, ki ima ali je imel interes za dodelitev naročila, je potrebno posredovati podatke o poteku in izidu postopka.

7. člen

Vsi ponudniki so enakopravni, z oddajanjem JNMV pa je potrebno spodbujati konkurenco, zaradi česar so prepovedana vsa dejanja, ki jo omejujejo, predvsem pa je prepovedano potencialne dobavitelje seznanjati z imeni morebitnih konkurentov, prav tako pa se ne sme dopuščati, da vplivajo ali oblikujejo seznam ponudnikov, od katerih bo naročnik podatke o ceni in kvaliteti ali ponudbe zahteval ali jih prejel.

Pripravljačev dokumentacije ne sme nastopiti kot ponudnik ali njegov podizvajalec. Orientacijska vrednost JNMV se ne sporoča.

8. člen

V postopku oddajanja JNMV so možna pogajanja, če vodja JNMV na podlagi zbranih informacij ali ponudb oceni, da bi njihova uporaba vodila h gospodarnejši nabavi. Sklep z obrazložitvijo mora v obliki zaznamka priložiti spisu.

V pogajanja je potrebno vključiti najmanj vse ponudnike, ki so izkazali interes za sodelovanje in vsem sproti posredovati informacije. Če se pogaja o ceni, je potrebno najnižjo ponujeno ceno posredovati vsem in jih pozvati, naj v določenem roku ponudijo nižjo ceno, s tem da je strogo prepovedano spremeniti predmet ali pogoje dobave.

Pogajanja o predmetu, izvedbi, pogojih dobave in podobno, se vršijo lahko le, ne da bi se obenem pogajalo o ceni.

9. člen

Pogoje in s tem sposobnost izvesti JNMV se preverja potem, ko je dobavitelj že izbran in to le, če se oceni, da je to gospodarno, kar pomeni predvsem, če obstaja dvom, da bo izbrani dobavitelj pravilno izpolnil naročilo.

Obseg in način preverjanja določi vodja naročila, ki lahko zahteva dokumente, pismene ali ustne izjave, ipd., ki dokazujejo sposobnost v smislu določil ZJN-1.

10. člen

Za vsako oddajo JNMV se mora določiti vodja JN, ki je odgovoren zlasti za:

- opredelitev predmeta JNMV,
- določitev ocenjene vrednosti in izbiro postopka,

- pripravo dokumentacije,
- pravilnost izvedbe oddaje,
- pravilnost izbora,
- nadzor nad izvedbo pogodbe.

Vodja JNMV je praviloma vodja občinske uprave.

II. NAROČILNICE IN POGODBE

11. člen

Za naročanje se praviloma uporabljajo pogodbe, razen če je v tem pravilniku dovoljeno, da se uporabljajo naročilnice.

12. člen

Naročilnice izdaja župan.

13. člen

Pogodbe pripravi vodja občinske uprave, podpisuje pa jih župan.

14. člen

Izvod naročilnice in pogodbe je potrebno dostaviti računovodstvu občine.

III. EVIDENČNI POSTOPEK – POSTOPEK BREZ DOKUMENTACIJE O PREVERJANJU CENE IN KAKOVOSTI

15. člen

Za JNMV, katerih ocenjena vrednost ne presega 2 % od vrednosti določene za JNMV v Zakonu o izvrševanju proračuna Republike Slovenije in znaša ob izdaji tega pravilnika 200.000,00 SIT za blago in storitve oziroma 400.000,00 SIT za gradbena dela, ni potrebno posebej dokumentirati preverjanja cene in kakovosti, o njihovi oddaji pa se vodi evidenca, ki obsega navedbo predmeta in ceno. Za oddajo se smiselno uporabljajo določila o enostavnem postopku.

IV. ENOSTAVNI POSTOPEK – POSTOPEK Z ZBIranjem Informacij

16. člen

Enostavni postopek se uporablja za naročila blaga, storitev in gradenj, katerih ocenjena vrednost ne presega 1.000.000,00 SIT oziroma 2.000.000,00 SIT.

Nabava blaga in storitev ter izvedba gradenj se opravi z naročilnico ali s pogodbo.

Osnova za izdajo naročilnice ali sklenitev pogodbe v postopku je zahtevek, ki ga podpiše vodja občinske uprave.

17. člen

Preverjanje cene in kvalitete se v tem postopku vrši z zbiranjem informacij, ki se lahko pridobijo pisno, ustno, telefonsko, po elektronski pošti, iz katalogov in cenikov ipd.

O preverjanju se vodi pismena ali elektronska zabeležka, ki se pripne k zahtevku, če se izdaja naročilnica ali k pogodbi.

18. člen

Zahtevek za izdajo naročilnice ali sklenitev pogodbe obsega:

- šifro in številko JNMV,
- datum,
- predmet JNMV,
- ocenjeno vrednost JNMV brez DDV,
- proračunsko postavko – konto, na kateri so zagotovljena sredstva za plačilo,
- ime dobavitelja oziroma izvajalca ter dogovorjeno ceno brez DDV,
- podpis vodje občinske uprave.

Zabeležka o preverjanju obsega:

- šifro in številko JNMV,
- predmet JNMV,
- imena in podatke cene dobaviteljev, pri katerih se je vršilo preverjanje,
- obrazložitev izbora, če cena ni bila edino merilo in je bil izbran dražji dobavitelj,
- podpis delavca, ki je vršil preverjanje.

V. POSTOPEK ZBIRANJA PONUDB

19. člen

Postopek zbiranja ponudb se izvede za JNMV, katerih ocenjena vrednost je višja od vrednosti, določene za enostavni postopek.

20. člen

Postopek se prične s sklepom o začetku postopka, ki obsega:

- šifro in številko JNMV,
- datum,
- predmet JNMV,
- ocenjeno vrednost JNMV brez DDV,
- ime vodje JNMV,
- proračunsko postavko – konto, na kateri so zagotovljena sredstva za plačilo,
- podpis vodje občinske uprave.

Sklep podpiše župan.

21. člen

Potencialnim ponudnikom je potrebno posredovati dokumentacijo, ki obsega podatke in zahteve, na podlagi katerih bo naslovnik lahko pripravil pravilno ponudbo. Posredovanje dokumentacije je lahko pismeno, elektronsko ali pa ustno, o čemer se napravi zabeležka, ponudbe pa morajo biti pismene ali v elektronski obliki.

V dokumentaciji mora biti določen tudi primeren rok, do katerega se bodo ponudbe sprejemale. Če za izbor ni določeno merilo najnižje cene, morajo biti merila posebej navedena in ovrednotena.

22. člen

Odpiranje ponudb ni javno, razen če vodja naročila ne določi drugače. V tem primeru se smiselno uporabljajo določbe ZJN-1, ki urejajo odpiranje ponudb, ki pa morajo biti obvezno pismene.

23. člen

Po pregledu in ocenitvi ponudb ter morebitnem preverjanju sposobnosti, pripravi vodja JNMV pisno poročilo, ki obsega vsaj:

- šifro in številko JNMV,
- datum,
- predmet JNMV,
- ime izbranega ponudnika, ceno in razloge za izbor,
- imena zavrženih ponudnikov in razloge za zavrnitev,
- podpis vodje JNMV.

Poročilo se pripne k enemu izmed originalnih izvodov pogodbe preden se pogodbo odda v podpis županu.

24. člen

Pred podpisom pogodbe je potrebno ponudnike obvestiti o izboru in jim na njihovo zahtevo dostaviti izvod poročila. Obveščanje mora biti dokumentirano. Če ponudnik zahteva obrazložitev ali ugovarja izboru, se mu pošlje obrazloženo obvestilo v smislu določil ZJN-1.

25. člen

Če znaša orientacijska vrednost za blago in storitve nad 9.000.000 SIT, za gradbena dela pa nad 18.000.000 SIT, je potrebno postopek voditi skladno z določili ZJN-1, ki velja za javne razpise s tem, da odpiranje ponudb ni nujno javno, in da se ne uporabljajo določila o javnih objavah.

VI. EVIDENCE IN DOKUMENTACIJA

26. člen

Vso dokumentacijo je potrebno hraniti skladno s predpisi o urejanju dokumentarnega in arhivskega gradiva ter najmanj toliko časa, kolikor trajajo pogodbeni roki izvajanja posameznega JNMV vključno z garancijami. Hraniti je potrebno tudi dokumentacijo o postopkih, ki so se končali brez izbire.

27. člen

Evidence o oddanih JNMV se vodijo skladno z ZJN-1 ter 15. členom tega pravilnika.

VII. AVTORSKE POGODBE

28. člen

Avtorska pogodba se sklene na podlagi zahtevka, ki obsega:

- šifro in številko JNMV, datum,
- podatke o pogodbeni stranki in njenem statusu,
- predmet pogodbe,
- čas izvedbe oz. trajanje dela,
- plačilo – znesek in roki, postavka-konto,
- obveznosti,
- podpis vodje občinske uprave.

Evidenčno se vodijo kot storitve.

VIII. KONČNE DOLOČBE

29. člen

Če vodja JNMV ugotovi, da bi bilo bolj gospodarno oddati posamezno JNMV ali skupino naročil po drugačnem postopku, kot ga določa ta pravilnik, pripravi ustrezen predlog v katerem utemljuje gospodarnost drugačnega ravnanja. Postopek se uporabi, ko ga podpiše župan.

30. člen

Če se pred sklenitvijo pogodbe ugotovi, da dejanska vrednost presega mejno vrednost, ki je v tem pravilniku predpisana za enostaven postopek za več kot 10 %, je treba to vrednost vzeti kot ocenjeno vrednost in izpeljati postopek z zbiranjem ponudb, če pa je za enak odstotek presežena mejna vrednost, ki je v tem pravilniku predpisana za postopek brez dokumentacije o preverjanju cene in kakovosti, je potrebno naknadno pismeno ali elektronsko zabeležiti preverjanje.

31. člen

Ta pravilnik se neposredno uporablja tudi v vaških odborih, drugi uporabniki proračuna pa so dolžni v svojih aktih zagotoviti njegovo smiselno uporabo.

32. člen

Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem podpisa, objavi pa se na spletnih straneh in v uradnem glasilu občine.

Uporablja se od 01.01.2005 dalje.

Številka: 1292/2004

Datum: 31. 12. 2004

Župan Občine Grad:
Daniel Kalamar, univ. dipl. oec.